

Sou Misete kena Yesuse rebe Yohanese Ilekiule

Lepate Menai

Sou Misete meije Yesuse Eni maka lulua rebe ibeteke ruai be Yesuse Iokine, ilekie (21:20-24; kai 13:23; 19:26; 20:2; 21:2-7). Sou Misete meije lekie leke tamata rebe esi baisele esi persaye be Yesuse, Maka hlamate rebe Alla ItalukeNi. Ile Alla Eni Nanae. Kai baue hlaleke lokoIje supu rue kai Alla eti pela (20:30-31).

Kena pasale 1 roma pasale 12, ite baise tanda herana itu rebe Yesuse Ionaule. Baue tanda herana meru tamata esi rekwa be Yesuse, Maka Hlamate rebe Alla ItalukeNi. Kai Ile Alla Eni Nanae. Rebai boka ite baise Yesuse Ibetekelne Alla Eni Nanae (1:34; 1:49; 3:16-18; 5:23-25; 11:4; 11:27; kai 20:31). Rebai boka Yesuse Ibeteke ruaI be: “Au meije roti rebe betekele be eono tamata isupu rue kai Alla eti pelare.” (6:35); “Aure saka Hitate (8:12).”; “Aure saka metu (10:7,9).”; “Aure maka raka domba misete (10:11, 14).”; “Aure maka ono tamata ikwana suike kai ono tamata esi rue kai Alla eti pela (11:25).”; “Aure saka lalane (14:6).”; “Aure saka anggure aini (15:1, 5).”. Rebai sae me lekwe Yesuse Ibeteke be “Kena ruele Abrahame mosare, Au me peneka (8:58).”

Isi

1. Yohanese eni lepate memenai kena Yesuse (1:1-18)
2. Tanda herana rebe Yesuse Ionolu kai eni hnauna ete tamata rebe etiluke ete ite be Ile, Alla Eni Nanae (1:19-12:50)

- a. Yesuse Ilayani memenai mei Nusare (1:19-4:54)
  - b. Yelu rebe uono me kota Yerusaleme kena petu pleije (pasale 5)
  - c. Yelu rebe uono me otoi Galilea kena lau mo petu pesta tamata Yahudiaru esi nete suike loko Alla Isirie esi ntuana menaru bei Mesire (pasale 6).
  - d. Yelu rebe uono me otoi Yudea kena lau mo tamata Yahudiaru esi pesta nete suike loko esi ntuana menaru esi ono tale bei ai sanai me otoi nsekile (7:1-10:21)
  - e. Yelu rebe uono kena lau mo petu pesta nete suike loko Alla Isirie tamata Israelaru esi ntuana menaru bei Mesire kena kerike Yesuse nere (pasale 11-12)
3. Yesuse Iatetuke Eni maka luluare kena kpetu rebe bobanure esi bunuI nere (pasale 13-17)
  4. Kerike Yesuse, BunuI kai Ikwana suike (18:1-20:29)
  5. Sou Misete meije esi tujuane (20:30-31)
  6. Yesuse Eni hnauna pamuli: Kena Yesuse Ikwana suike, IaselukeNi ete Eni maka luluasie ituaru (pasale 21)

Yesuse Kristuse mere, Alla Eni lepate kai Hitate ete pusue tamata mei nusare

1:1-18

¹ Bei akmena sa kena nusa meije tola mosa Yesuse rebe kotine Alla Eni lepate Ime peneka. Isakesa kai Alla kai Ilere Tuhane Alla lekwe. ²⁻³ Kena nusa meije tola mosare, Isakesa kai Alla. Itolae nusa meije kai pusue yelu mei nusare lulu Alla Eni pletare. ⁴ Pusue tamata mei nusare esi nasite beiNi kai bei Eni hidupe nkenale eono tamata

esi selu hitate bei Allare. ⁵ Esi kotiNe Hitate. Le Iono hitate ehita melene kai melene ebunu Hitate mere mo.

⁶ Takwali mina, rebai sae me Alla Iulake ile sae, eni nane Yohanese. ⁷ Iluake kena ilepa loko Hitate mere, leke bei ilepare pusue tamata esi hlaleke loko Yesuse. ⁸ Yohanese mere Hitate mo po batuke iluake kena ilepa loko Hitate mere. ⁹ Le Hitate tinai rebe Ihita pusue tamatare, Iluake lomei nusa.

¹⁰ Hoko Hitate luake, eleki Imei nusa peneka kai Itolae nusa meije lulu Alla Eni pletare po masike ele mere tamata nusa meije esi trimaI mo. ¹¹ Iluake loko Eni negara po Eni tamataru bokala esi trimaI mo. ¹² Po pusue tamata rebe esi trimaI kai esi hlaleke lokoIje, Iriluke kbasa etesi kena esi ono Alla Eni nanae. ¹³ Mere saka ruelesi suike. Ruelesi suike mere lupe piasa ruele kwetele mo. Kai bei mokwai lalei kena supu kwetele mo. Esi ono Alla Eni Nanae le Tuhane Ionosi supu hidupe beluke. ¹⁴ Esi kotie Yesuse, Alla Eni lepate ete ite tamatare. Ruaije Alla po Iono tamata kena Irue sakesa kai ite mei nusa meije po takwali mo kai kena mere ite selu Eni kbasa peneka. Eni kbasare ela titinai le Ile Tuhane Alla Eni Nanae esane. Pusue rebe nkenale bei Allare, ite rekwa titinai kai Alla Eni lale misete rebe mise titinai ete itere, ite rekwa beiNi.

¹⁵ Yohanese iluake le tita kena Yesuse be, “Ile meije pine Au betekeNi ete imire be, Iluake pamuli bei au po Eni kbasare ela lesi au le kena ruele au mosare Ime peneka.” ¹⁶ Imise titinai. Kai bei Eni lale misete mere pine Iriluke misete rame ete ite. ¹⁷ Tuhane Eni hukumaru ite supulu

bei Musa. Po Alla Eni misete ete itere kai Eni nkenale, ite rekwae baue Yesuse Kristuse. ¹⁸ Sae iselu Tuhane Alla mosa batuke Eni Nanae esane ruaI rebe Isakesa kaiNi kai rebe ItehaikeIne. Kai Eni Nanae esane mere pine Iaseluke AmaI ete ite.

*Yohanese ilepa loko ruai ete tamata Yahudiaru
1:19-28*

(Mat. 3:1-12; Mrk. 1:1-8; Luk. 3:3-6, 15-17)

¹⁹ Petu rebai sae me tamata Yahudiaru esi elaka rebe esi rue me kota Yerusaleme esi ulake imamaru kena sakesa kai tamata Lewi kena esi keu tneu Yohanese. Esi tneui be, “Ale sire?”

²⁰ Eleki Yohanese iralakesi titinai be, “Aure Ile rebe Alla IulakeNi kena hlamate tamatare mo.”

²¹ Eleki esi tneui be, “Hoko ale sire? Ale nabi Elia, piseo?” Yohanese iombe, “Mo.” Esi ombe, “Ale nabi rebe akmena taluke be tatike pine iluake lomei nusare, piseo?” Iombe, “Mo.”

²² Esi ombe, “Sepo ele mere hoko abeteke ete ami be ale sire? Leke ami leu beteke ete tamata elaka rebe esi ulake ami tneu alere.”

²³ Iombe, “Aure tamata rebe ibeteke loko tamata bokala ndete otoi nsekile be, ‘Imi aknekae lalemi leke imi hlaleke loko Alla.’ ” Yohenese ilepa mere lulu akmena nabi Yesaya ibetekele.

²⁴ Tamata rebe esi supu ulake bei tamata Parisiaru, ²⁵ esi ombe, “Sepo ale, Ile rebe Alla IulakeNi kena hlamate tamatare mo, nabi Elia mo, nabi mo, hoko abaptise tamata le mula?”

²⁶ Yohanese iombe, “Au baptise tamata kena kwele. Po kena mere imi sakesa kai Ile sae me po imi rekwaI mo. ²⁷ Ile mere Iluake pamuli beiku po au supu rue sakesa kaiNi mo le Eni kbasare ktili titinai.”

²⁸ Pusue yelu rebe Yohanese Ionolu meru me hena Betania, kwele Yordane rebe Yohanese ibaptise tamataru kenare esi tebai.

*Yesuse saka Domba Anai rebe palae ete Allare
1:29-34*

²⁹ Eleki ele bobanure Yohanese iselu Yesuse Iluake lokoi. Eleki Yohanese ibeteke be, “Selu, mere Alla Eni Domba Anai rebe Iampune tamata mei nusare esi dosaru. ³⁰ Ile mere pine au beteke be, ‘Iluake pamuli bei au po au rue sakesa kaiNi mo le Eni kbasare ktili titinai.’ Le ruele au mosare Ime peneka. ³¹ Kena menaije au rekwai mo be Ile Kristuse. Po au baptise tamata kena kwele leke tamata Israele esi rekwai.”

³²⁻³³ Bei akmena au rekwai mosa po Alla Iulake au baptiseNi kena kwele. Alla Ibeteke loko au be, “Sepo aselu Ro Misete Irulu bei ndete lanite pine esabuke sae hoko Ile mere pine Ibaptise tamataru, Iono Ro Misete Ikbasaise. Eleki roma esi peture au selu Ro Misete selu saka manū abune erulu bei ndete lanite esabuke kenaI pine au rekwai.

³⁴ Au ruaku seluI peneka hoko au beteke ete imi be Ile meije Alla Eni Nanae.”

*Yesuse Eni maka lulua memenaiju
1:35-42*

³⁵ Eleki ele bobanure Yohanese ikele me otoi mere kai eni maka lulua lua. ³⁶ Kena iselu Yesuse Ilia ete mere eleki ibeteke loko eni maka lulua meru be, “Selu, Ile mere Alla Eni Domba Anaije!”

³⁷ Sie luaya meru esi lene Yohanese eni lepate eleki esi keu lulu Yesuse. ³⁸ Yesuse Ihali sapa muliNi eleki Iselu esi keu luluIje kai Itneusi be, “Imi nikwa saisa?”

Esi ombe, “Kuru, ami nikwa loko Ale. Arue etia?”

³⁹ Yesuse Iombe, “Mai leke imi ruami selue.” Esi keu kaiNi leke esi selu be, Irue etia. Kena mere kasuke olasa ata kmau, esi keu kaiNi me Eni maka rue lakwaije, eleki esi rue kaiNi petu mere.

⁴⁰ Sie luaya rebe esi lene Yohanese eni lepate eleki ile sae bei sie lua meru ikeu lulu Yesuse, mere Andrease, Simone Petruse kwalini mulire. ⁴¹ Eleki Andrease ialena kai Yesuse pela eleki ikeu loko kwalini Simone eleki ibeteke be “Kwali, ami tetue Ile rebe Alla IulakeNi kena hlamate tamatare peneka.” Mere kena sou Ibranire Mesiase yo sou Yunanire Kristuse. ⁴² Eleki Andrease iliku Simone loko Yesuse.

Yesuse Ilimese Simone eleki Ibeteke lokoi be, “Ale Simone, Yohanese eni nanae, po namake esi kotie ale Kepase, kena sou Yunanire Petruse, natire be batu.”

*Yesuse Ikoti Pelipuse kai Natanela leke esi lulu
1:43-51*

⁴³ Eleki ele bobanure Yesuse Isuka keu lori otoi Galilea, eleki Inikwa loko Pelipuse roma Itetuini. Eleki Ibeteke lokoi be, “Mai lulu Au!” ⁴⁴ Pelipuse tamata bei kota Betsaida, Andrease kai Petruse luasi bei mere neka. ⁴⁵ Pelipuse itetue Natanela eleki ibeteke lokoi be, “Ami tetue Ile rebe Alla IulakeNi kena hlamate tamata rebe Musa ilekiNi me bukua rebe kotiele Alla Eni lepate kai nabia maketaru esi lekiNi me bukua makete peneka. Mere Yesuse, Yusupe Eni nanae, tamata bei hena Nasarete.”

⁴⁶ Eleki Natanela ibeteke lokoi be, “Maka Hlamate Iluake bei hena Nazarete saisa mo. Hena mere to kuate.”

⁴⁷ Eleki Pelipuse ibeteke lokoI be, “Mai ite keu leke ale ruamu seluI.” Kena Yesuse Iselu Natanela iluake lokoI, Yesuse Ibetae be, “Selu, Natanela meije tamata Israele titinai, tamata maka lemake mo.”

⁴⁸ Eleki Natanela itneu Yesuse be, “Tuhane, le mula pine Arekwa auku sifate?” Yesuse Iombe, “Kena Pelipuse ikeri ale mosare, Au selu ame ara aini esi uweije.”

⁴⁹ Natanela iombe, “Ntuane Kuru, Ale, Alla Eni Nanae. Ale, Israelaru esi Kamale.”

⁵⁰ Yesuse Iombe, “Ahlaleke lokoKu peneka le Au beteke be, ‘Au selu ame ara aini esi uweije.’ Tatike pine aselu tanda herane ela lesi bei meije.

⁵¹ Lene loko Auku lepate meije, namake aselu lanite baeke kai Alla Eni malekataru esi rulu sa loko Au, Tamata Eni Nanare.”

2

Totliba me kota Kana

2:1-11

¹ Eleki kena petu telu suike totliba sae me kota Kana me otoi Galilea, kai Yesuse inaI ete mere lekwe. ² Yesuse kai Eni maka luluaru esi supu koti kena totoliba mere lekwe. ³ Eleki kena esi anggure pusu peneka, Yesuse inaI beteke lokoI be, “Yesuse, esi anggure pusu peneka.”

⁴ Eleki Yesuse Ibetae loko inaI be, “InaKu, abeteke ete Au yake. Petu kena Au beteke ruaKue emeije mosa.”

⁵ Po Yesuse inaI beteke loko tamata makerikaru be, “Imi ono lulu saisa rebe Ibetaele neka.”

⁶ Ete mere esi tolai tempayana buina ne kena koa saisa rebe lulu tamata Yahudiaru esi atate

suke koare. Tempayana meru buini esare, ekute kwele litera utune. ⁷ Yesuse Iombe, “Kute kwele kena tempayana meru eti upenu.” Eleki esi kute kwele eti upenu. ⁸ Yesuse Iombe, “Imi ripa toto kai kerie ete totlibare esi elake.” Eleki esi kerie ete totlibare esi elake. ⁹ Eleki kena totlibare esi elake inenake kwele rebe elelie anggure mere pende, irekwa be anggure mere ebei etia mo, po tamata makerike rebe iripare irekwae. Eleki totlibare esi elake ikoti mokwai rebe ikaije. ¹⁰ Kai ibeteke lokoi be, “Piasare tamata esi riluke anggure rebe misete titinaije akmena, kai kena esi kinu eti esi nseli peneka pine riluke anggure rebe mise kuate more. Po ale mo, ahnouke anggure misete titinaije eti roma meije pine asiriele.”

¹¹ Yesuse Iono tanda herane memenaije emere. Iono mere me kota Kana me otoi Galilea. Iaseluke Eni kbasa elake bei ndete surgare baue tanda herane mere. Hoko Eni maka luluaru esi hlaleke lokol titinai.

¹² Eleki Yesuse Ikeu lori kota Kapernaume sakesa kai inaI kai kwalinisi kai Eni maka luluaru. Esi rue ete mere petua ilaru.

Yesuse Isui tamata maka abelia kai maka tukare kepene bei Tuhane Eni Lumare

2:13-25

(Mat. 21:12-13; Mrk. 11:15-17; Luk. 19:45-46)

¹³ Kena lau mo tamata Yahudi esi pesta nete suike Alla Isirie esi ntuana menaru bei Mesire, Yesuse Ikeu lolete kota Yerusalem. ¹⁴ Eleki kena Ikusu me Tuhane Eni Lumare, Itetue tamata maka abeli lembu, domba kai manu abune kai maka tukare kepene me Tuhane Eni Lumare esi uweije.

¹⁵ Yesuse Iselu ele mere, Iono mekute buai maka

hbali eleki Isui pusue esi dombaru kai lembuaru bei Tuhane Eni Lumare. Ihali maka tukare kepenaru esi mejaru eti esi kepenaru utetu liplapu lori lopai. ¹⁶ Eleki Ibeteke loko maka abelie manu abunaru be, “Bitike pusulu bei meije. Imi ono AmaKu Eni Lumare kena otoi maka abeli yake!” ¹⁷ Hoko Eni maka luluaru esi nete loko lepate matai bei Alla Eni lepate rebe lekire, eombe, “Au oki AmaKu Eni Lumare. Kai bei mere pine ekeri Au kena matale.”

¹⁸ Eleki tamata Yahudiaru esi elakaru esi lepa lelie Yesuse be, “Aaseluke tanda herane sae ete ami leke ami rekwa be Akbasa kena ono ele mere.”

¹⁹ Yesuse Iombe, “Namake imi selu tanda herane elere: Tuhane Eni Luma meije likwaiele, po Au eleke suikele batuke petua lua.”

²⁰ Esi ombe, “Amiki ntuanaru esi eleke Tuhane Eni Luma meije ekane musuna butu ata lesini ne, yo Aombe Aelekele batuke petua lua o?”

²¹ Po esi rekwa mo be Yesuse Ibeteke Tuhane Eni Lumare, mere Ibeteke rual Eni nanakwalaIje.

²² Hoko kena Ikwana suike bei matale pende, Eni maka luluaru esi nete loko lepate rebe Ibeteke mere. Hoko esi hlaleke titinai loko Alla Eni lepata rebe lekiule kai lepata rebe Yesuse Ilepaele.

²³ Kena Yesuse Irue me Yerusaleme kena tamata Yahudiaru esi pesta nete suike Alla Isirie esi ntuanana menaru bei Mesire, tamata bokala esi hlaleke lokoI le esi selu tanda herana rebe Ionoule. ²⁴ Po Yesuse rual persayesi mo, le tamata eni sifate Irekwae titinai. ²⁵ Kai lepa loko tamata makete eni sipate eteI moneka, le tamata laleije Irekwae.

3

Yesuse Ilepa kai Nikodemuse loko rue kai Alla eti pelare

3:1-21

¹Tamata Parisi sae me eni nane Nikodemuse, ile agama Yahudiaru esi elake sae. ²Kena kpetu rebai sae me iluake loko Yesuse kai ibeteke be, “Ntuane kuru, ami rekwa be Alla Iulake Ale kena Aatetuke ami. Le tamata makete iono tanda herane kena aseluke Alla Eni kbasare lupe Aonore saisa mo, sepo kbasae bei Allare sae mo.”

³Yesuse Iombe, “Alene mimise! Tamata rebe ruelei suike more, ile mere sae bei sie rebe Alla Ikbasaise mo.”

⁴Nikodemuse iombe, “Ntuane kuru, Tamata rebe intua pende ruelei suike elia? Ikusu suike kena inai tibuine kai inai rueleije yelo?”

⁵Yesuse Iombe, “Au beteke ete ale titinai be sepo sae pine ruelei bei kwele kai Tuhane Eni Rore kbasae mo hoko ile mere sae bei Alla Eni tamata rebe Ikbasaise mo. ⁶Le iteki nanakwalama meiju ite inama iruele ite po rue eti pela kai Allare mere bei Alla Eni Rore. ⁷Hkutuke ale yake, sepo Au beteke loko ale be, ‘Ruele ale suike mina pine aono Alla Eni tamata.’ ⁸Selu balate. Ehbue loko etia neka eleki ite lene esi tuleije po ite rekwa mo be eluake bei etia pise ehbue loko etia. Sakesa kai tamata rebe Alla Eni Rore Iono supu hidupe beluke le ite kbasae Alla Eni Ro mere mo pise ite rekwa Eni lalane mo po ite selu kena tamata esi hidupe pela peture.”

⁹Nikodemuse iombe, “Yelu meru uonore elia?”

¹⁰Eleki Yesuse Iombe, “Aatetuke tamata Israe-laru yo le mula pine anati yelu mere more? ¹¹Au

beteke ete ale be ami lepae loko saisa rebe ami rekwaē kai ami beteke saisa rebe ami selue kena matama ruama. Au beteke meije tinai po alene loko mo. ¹² Au lepa loko yelu mei nusa meije apersaye au mo. Ele mere hoko lepa loko yelu ndete surgare lekwe apersaye mo lesi leneka. ¹³ Sae isa lolete sorga mosa eleki irulu lomei nusa suike kena ibeteke sorgare ete imi. Batuke Au, Tamata Eni Nanae, ruaKu pine rulu bei ndete surgā kena beteke surgare ete imi.

¹⁴ Kena akmenare Musa isake niakwe bei tembagare me otoi nsekile leke sire pine ibitike ului kena selu niakwe mere isupu hlamate bei niakwe keteije.* Sakesa neka, Au, tamata eni Nanare namake Au supu sake kena ai tutini. ¹⁵ Leke sire pine ihlaleke loko Aure, isupu hlamate eti pela.

¹⁶ Alla Ioki tamata mei nusa meije titinai eti Iriluke Au, Eni Nanae esane lomei nusa meije leke sire pine ihlaleke loko Aure isupu rue kai Alla eti pela. ¹⁷ Le Alla Iulake Au luake lomei nusa meije kena Au hukume tamata mei nusa meije mo po kena hlamate tamata mei nusa meije. ¹⁸ Sire pine ihlaleke loko Au, Alla Eni Nanae esane hoko isupu hukumane mo, po sire pine ihlaleke loko Au mo hoko Alla Itutukeni peneka. ¹⁹ Alla Itutukeni le Au rebe kotie Aure hitate, Au luake mei nusa peneka po tamataru batuke esi trima melene. Esi trima melene le esi ono neune. ²⁰ Tamata rebe isuka ono neune isuka hitate mo hoko itehaike hitate mo, leke iono neune selu yake. ²¹ Po sire pine

---

* **3:14** Tuhane Iulake Musa isake niakwe leke tamata Israela rebe niakwe keteise esi mata yake. Meije tatu loko ro tiare mo. Ntu. 21:9

iono nkenale hoko iluake loko hitate leke saisa rebe ionore tamata esi rekwa be mere lulu Alla Eni sukare.”

Yohanese ilepae loko Yesuse

3:22-36

²² Eleki Yesuse Ikeu sakesa kai Eni maka luluaru lori otoi Yudea kai Irue kaisi ete mere kai Ibaptise tamata. ²³⁻²⁴ Kena mere Yohanese maka baptise ikusu bui mosa. Ibaptise tamata me hena Ainone tehaike hena Salime, le ete mere kwele bokala. Tamata bokala esi luake rame lokoi leke ibaptisesi.

²⁵ Eleki tamata leini rebe esi lulu Yohanese eni maka luluaru kai tamata Yahudia sae me esi nasuke lomai loko atate koa nanakwalare. ²⁶ Eleki esi luake loko Yohanese kai esi beteke lokoi be, “Kuru, Tamata rebe Isakesa kai ale ndi kwele Yordane tebaije kai ale lekwe alepae lokoI peneka, Ibaptise tamata lekwe kai tamata boka titinai esi keu lokoI, hoko tamata esi luake loko ite boka moneka.”

²⁷ Yohanese iombe, “Ele mere neka le sae iono sasaisa mo sepo Alla ndete surga Iriluke ktiline etei mo. ²⁸ Imi ruami lene saisa rebe akmenare au betekele ete imire peneka. Au beteke be aure Ile rebe Alla ItalukeNi kena hlamate tamatare mo. Batuke Alla Iulake au luake akmena beiNI. ²⁹ Meije laleku ndina titinai. Le Ile rebe au aknekae lalane etelje Ime peneka. Au meije batuke tamata piasa. Ile saka mokwai rebe iono kena ikai. Saka au aknekae eni yelu pusulu kena ikaije. Hoko petu kena mokwaije kai binare lusi kai lomaije mina pine laleku endina titinai. ³⁰ Pentine, Isupu isike rame kena ono tamata elake yo au kurane rame ono tamata tone.

³¹ Iluake bei ndete surga hoko Iela lesi bei pusue tamata mei nusare. Po rebe luake bei nusa meije, batuke tamata nusa meije neka hoko batuke ilepa loko nusa meije neka. Ibei ndete surga hoko Iela lesi bei pusue tamata. ³² Ilepa loko saisa rebe Iselure kai rebe Ilenere po tamata mei nusa meije sae ipersaye Eni lepataru mo. ³³ Po sire pine ipersaye loko Eni lepataru hoko inaku be Allare Inkena. ³⁴ Le Yesuse Iluake bei Tuhane Alla hoko Ilepa loko Tuhane Alla Eni lepataru le Tuhane Alla Eni Rore kbasaeNi. ³⁵ Tuhane Alla Ioki Eni Nanae Yesuse titinai kai Iriluke pusue kbasare eteI. ³⁶ Hoko sire pine ihlaleke loko Alla Eni Nanae mere, isupu rue kai Alla eti pela, po sire pine ihlaleke loko Eni Nanae mere mo, hoko isupu rue kai Alla mo po Alla Iaseluke Eni nasute etesi hoko Ihukumesi bei meije eti pela.”

4

Yesuse Ialena kai bina sae bei otoi Samaria 4:1-42

¹ Tamata Parisiaru esi lene be tamata boka titinai esi ono Yesuse Eni maka luluu kai esi kotie Yesuse Ibaptisesi, eti boka lesi bei rebe luake kena lulu Yohanese. ² Eleyo Yesuse ruaI baptise mo, po Eni maka luluu pine esi baptisesi. ³ Kena Yesuse Irekwa be tamata Parisiaru esi lene kena saisa rebe Yesuse kai Eni kwetelaru esi onoule peneka hoko Ikeu bei otoi Yudea leke leu suike me otoi Galilea. ⁴ Kena Ikeure, Ikeue otoi Samaria. ⁵ Eleki Iluake me kota sae me otoi Samaria esi nane Sikare. Kota mere lau bei tapele rebe akmena Israelaru esi ntuana mena Yakupe irilukele ete eni nanae Yusupe mo. ⁶ Yakupe eni prigire ete

mere. Yesuse nanaIje kerae lalane hoko Irue me prigi mere esi leine. Kena mere kasuke olasa butu esa lesini lua hkwata. ⁷⁻⁸ Eleki Yesuse Eni maka luluaru esi siba me kota Sikare kena sabe manane.

Takwali mo bina Samaria sae me iluake kena keru kwele bei prigi mere. Eleki Yesuse Ibeteke lokoi be, “Kuanae, riluke kwele ete Au noma.”

⁹ Bina Samaria mere ibeteke lokoI be, “AmaKu, Ale tamata Yahudi, aure tamata Samaria. Le mula pine ama akotie kwele bei au kena Akinure?” Ilepalo loko Yesuse ele mere le pi sare tamata Yahu-diaru esi ono ebe kai tamata Samaria mo.

¹⁰ Yesuse Iombe, “Kuanae, sepo arekwa Au meije sire, kai sepo arekwa Alla Eni misete rebe Irilukele ete tamatare hoko kuanae ruamu pine akotie kwele bei Au kena akinue. Kai namake pine Au riluke kwele rebe eono hlamate ete ale.”

¹¹ Bina mere iombe, “Ntuane, Amu maka ripa kwele sae mo kai prigi meije nanu titinai, hoko Asupu kwele rebe eriluke hlamate mere bei etia?

¹² Yakupe amiki ntuane mena iriluke prigi meije ete ami. Ruai eri rana kwele bei meije kena ikinue kai eni bina kai nanaru kai eni binatanaru kinu beije neka. Hoko AmaKu Anoake be Alesi bei amiki ntuane mena Yakupe yake.”

¹³ Yesuse Iombe, “Sire pine ikinu kwele meije, kmalakeni suike sa, ¹⁴ po sire pine ikinu kwele rebe Au rilukele eteije, eti pelare kmalakeni mon-eka. Le kwele rebe Au rilukele eteije ekeu rame me laleije eti isupu rue kai Alla eti pela.”

¹⁵ Bina mere iombe, “Ntuane, riluke kwele mere ete au, leke kmalake au yake kai au luake lomei kena kerie kwele yanoma.”

¹⁶ Yesuse Iombe, “Keu koti amu mokwai ilomei.”

¹⁷ Bina mere iombe, “Auku mokwai sae mo.”

Eleki Yesuse Iombe, “Abeteke tinai, ¹⁸ le akai mokwaia lima peneka kai mokwai rebe irue kai ale mere lekwe amu mokwai mo.”

¹⁹ Bina mere iombe, “Tuhane, meije pine au rekwa be Ale nabi. ²⁰ Amiki ntuana menaru esi tatu loko Alla kena ulate meije po imi tamata Yahudiaru imi sukare tamata esi tatu loko Allare batuke me kota Yerusaleme.”

²¹ Yesuse Iombe, “Kuanae, persaye loko Au, roma esi petu hoko tamata esi tatu loko Alla Amate mei ulate meije moneka kai me kota Yerusaleme moneka. ²² Imi tamata Samariaru imi tatu loko Alla po imi rekwa mo be Alla mere sire. Po ami tamata Yahudiaru, ami tatu loko Alla le ami rekwa beiNi le tatike pine rue kai Alla eti pelare ebei tamata Yahudi. ²³ Po roma esi petu kai esi peture meije peneka tamata esi tatu loko Alla kena cara tinai le Alla Eni Rore Itapasi leke esi rekwa tatu loko Amate Elake. Le Alla Isukare tatu lokoIje kena cara ele mere. ²⁴ Allare Ro hoko sire pine itatu lokoIje suke itatu lokoI kena Ro kai tatu titinai.”

²⁵ Bina mere iombe, “Au rekwa be Ile rebe Alla IulakeNi kena Ihlamate tamata rebe kotiNe Kristuse namake Iluake. Sepo Iluake hoko Ibeteke pusue meru ete ami.”

²⁶ Yesuse Iombe, “Abeteke Kristuse, mere Au rebe mei lepa kai ale.”

²⁷ Kena Yesuse Eri alena kai bina Samaria mere sa, Eni maka luluaru esi luake kai hkutukesi le Yesuse Ialena kai bina Samaria mere. Po sae itneu bina mere mo be, inikwa saisa pise le mula pine Yesuse Ialena kaine?

²⁸ Eleki bina mere isebeie eni tempayane ete mere kai ileu lorau kotare kai ibeteke loko tamata ete meru be, ²⁹ “Mai selu mina! Auku atate eliare, Ile sae ete ndare Ibeteke pusulu ete au peneka. Tinake Ile ndare rebe Alla IulakeNi kena Ihlamate tamatare piseo?” ³⁰ Eleki esi siri bei kotare kena selu Yesuse.

³¹ Kena tamata bokala meru esi luake mosare, Eni kwetaru esi beteke lokoI be, “Kuru, kane mina.”

³² Po Iombe, “Auku manane mei. Imi rekwa mo.”

³³ Eleki Eni maka luluaru esi beteke loko lomai be, “Sae ikeri manane eteI pene piseo?”

³⁴ Yesuse Iombe, “Sepo Au lulu Alla rebe Iulake Aure Eni sukare, kai Au ono pusue makerike rebe Irilukele ete Aure, mere pine eono laleKu endina. Saka tamata rebe tia i sene eleki ikane eti ipilare.

³⁵ Imi beteke be, ‘Bulana ata sa pine ulu hasile esi talei.’ Po Au beteke ete imi be, ‘Selu, tamata Samaria esi luake le esi suka hlaleke loko Au! Sie meru saka ndinu rebe esi hasile plisi peneka rebe ulure ye le pende. ³⁶ Meije petu kena ite ulu hasile. Petu meije Alla Iono tamata esi hlaleke lokoI leke seli imi susate. Kai tamata rebe esi hlaleke esi supu rue kai Alla eti pela. Leke saka tamata maka andinu kai tamata maka ulure, ite lalemaru ndina sakesa le ite supu miseta bokala. ³⁷ Le lepate matai be sae iatnane kai sae makete iulure, mere tinai. ³⁸ Le Au ulake imi keu me ndinu rebe imi kerike ktili lokole mo, leke imi supu hasile bokala. Tamata rebe esi akmenare, esi kerike ktili lokole, po imi supu hasile bokala bei esi makerike ktiline mere.’ ”

³⁹ Tamata Samaria bokala bei kota mere esi hlaleke loko Yesuse le bina mere ibeteke be, “Auku atate eliare Yesuse Ibetake pusulu ete au peneka.”

⁴⁰ Eleki kena tamata Samariaru esi luake loko Yesuse, esi kotie beiNi leke Irue kaisi. Hoko Irue kaisi petua lua.

⁴¹ Kai bei Iatetukeise, tamata bokala esi hlaleke lokoI lekwe. ⁴² Kai esi beta ke loko bina mere be, “Ami hlaleke loko Tuhane mere batuke bei saisa rebe abetekele moneka po bei ami lene rual eriNi lepataru kai ami rekwa be Ilere Maka Hlamate tamata mei nusa meije tinai.”

Yesuse Ileu lori Galilea

4:43-45

⁴³ Petua lua peneka, Yesuse Irue me kota Sikare eleki Ikeu lori otoi Galilea. ⁴⁴ Yesuse Ibeta ke peneka be, “Piasare nabi isupu holmate bei tamata me eni hena mo kai eni luma toinu mo.”

⁴⁵ Po kena Iluake ndi otoi Galilea, tamata ete meru esi sapaI kena misete le esi selu yelu rebe Yesuse Ionolu mpai kota Yerusalemene kena pesta tamata Yahudiaru esi nete suike loko Alla Isirie esi ntuana menaru bei Mesire peneka.

Yesuse Iono tamata makerike me Yahudiaru esi kamale eni otoi maka ruere eni nanare imise

4:46-54

(Mat. 8:5-13; Luk. 7:1-10)

⁴⁶ Eleki Yesuse Ileu suike me kota Kana me Galilea. Ete mere kena akmenare Yesuse Iono kwele elelie anggure. Tamata sae me tamata makerike ete kamale eni nanare kerakeni me kota Kapernaume. ⁴⁷ Eleki kena ilene be Yesuse Iluake me otoi Galilea bei mpai otoi Yudea, hoko ikeu loko Yesuse kai ibeteke kenaI leke Ikeu me Kapernaume kena Iono eni nanare eni makerake

mise le kerakeni ktili titinai. ⁴⁸ Yesuse Iombe, “Imi hlaleke loko Aure batuke kena imi selu tanda herane rebe Au onoule.”

⁴⁹ Eleki tamata makerike ete kamale mere iombe, “Ntuane, keu loko auku anare nunu noma yapine imata.”

⁵⁰ Eleki Yesuse Iombe, “Akeu noma, le amu anare imise peneka.” Tamata mere ihlaleke loko Yesuse ilepare eleki ikeu. ⁵¹ Kena ime lalane tlai, itetue eni tamata makerikaru esi beteke lokoi be, “Ntuane, amu anare imise peneka.”

⁵² Tamata mere iombe, “Auku anare imise kena olase ilare?”

Esi ombé, “Memane kasuke kena olase esa hk-watare eni musute sirikele.” ⁵³ Kwetele mere amai inete be kena olase mere Yesuse Iombe, “Amu anare imise peneka.” Eleki ruai kai eni luma toini pususi hlaleke loko Yesuse.

⁵⁴ Yesuse Iono misete meije kena rebai lua kena Iluake me otoi Galilea bei otoi Yudeare.

5

Yesuse Iono tamata makerake imise kena tamata Yahudiaru esi petu plei me tibu Betesda

5:1-18

¹ Tamata Yahudiaru esi petu elake tehaike repeneka eleki Yesuse Ikeu lopai kota Yerusaleme, leke Ionoe ete mpaije. ² Me Yerusaleme tehaike metu kusu loko kotare rebe esi nane metu Domba, ete mere tibu sae me lulu sou Ibranire kotiele tibu Betesda. Tibu mere esi otoi lima me esi leine rebe kotiele serambi. ³ Kai me serambia meru tamata makeraka bokala esi ntulu ete mere. Tamata matapolala, tamata harekuta kai tamata sisata rebe esi [tatike tibu mere enlisure. ⁴ Le

Tuhane Eni malekate rerebai rulu kena tibu mere kai inisuke tibu mere. Kai sire pine ikusu akmena lope tibure kena tibure enlisure makerake sasaisa neka emise beini.]* ⁵ Ete mere mokwai sae me kerakeni musuna butu telu lesini kwalu peneka. ⁶ Eleki kena Yesuse Iselu tamata mere intulu ete mere, Irekwa be tamata mere kerakeni takwali peneka. Yesuse Iombe, “Asuka kena amise o?”

⁷ Tamata makerake mere iombe, “Ntuane, kena tibure enlisure, sae iruluke au lope tibure mo. Kai kena au ono kena rulu lope tibure tamata makete irulu akmena bei au peneka.”

⁸ Yesuse Iombe, “Ele mere hoko betu, bitike amu paile kai keu.” ⁹ Kai kena mere neka tamata mere imise sosoli eleki ibitike eni paile eleki ikeu.

Po Yesuse Iono mere kena tamata Yahudiaru esi petu pleije, eleyo piyasare kena petu pleije tamata Yahudiaru esi kerike mo. ¹⁰ Hoko tamata Yahudiaru esi beteke loko tamata rebe imise mere be, “Petu meije petu plei hoko akeri amu paile yake.”

¹¹ Po iombe, “Tamata rebe Iono au misere Iulake au be, ‘Bitike amu paile kai keu.’ ”

¹² Esi ombe, “Sire rebe Ibeteke etemu be, ‘Bitike amu paile kai keure?’ ”

¹³ Po tamata rebe imise mere irekwa sire mere moneka. Le Yesuse ikeu me tamata bokala meru peneka.

¹⁴ Kena petu mere neka Yesuse Itetueni suike me Tuhane Eni Luma laleije eleki Ibeteke lokoi be, “Meije amise peneka hoko aono dosa yanoma leke asupu susate rebe ektili lesire yake.”

---

* **5:4** Ayata meiju kena Alkitape sou Yunania akmenaru sae mo.

¹⁵ Eleki tamata mere isiri kai ialenake ete tamata Yahudiaru be Yesuse pine IonoI mise.

¹⁶ Hoko tamata Yahudiaru esi atula kena ono susate ete Yesuse le Iono tamata esi mise bei mak-erake kena tamata Yahudiaru esi petu pleije.

¹⁷ Po Yesuse Ibeteke lokosi be, “AmaKu Ikerike pleti mo eti meije neka, hoko Au lekwe kerike rame.”

¹⁸ Hoko tamata Yahudiaru esi atula ktili lesi leneka kena bunuI, le batuke Ituli kai Yahudiaru esi petu pleije mo po kai Ibeteke be AmaI kena Allare, ele mere hoko Inoake be Isakesa kai Alla.

Yesuse Ilepala loko Eni kbasare kai nkenale

5:19-47

¹⁹ Yesuse Iralake tamata meru be, “Imi lene mimise kai persaye! Alla Eni Nanae meije, Au ruaKu hake sae mo kena ono saisa rebe Au suka onore. Au suka ono saisa rebe Au selu AmaKu Ionore. Le saisa rebe AmaKu Ionore, mere lekwe Au onore neka. ²⁰ Le AmaKu Ioki Au, kai Iaseluke pusue rebe ruaI onoule eteKu. Kai namake Iaseluke makerika maketa rebe uela lesi bei meije lekwe, leke imi herane. ²¹ Makerike rebe ela lesire elere: AmaKu Iono tamata matalaru esi kwana suike, kai Iono esi supu rue kai Alla eti pela. Au lekwe ele mere neka. Namake tamata sae neka rebe Au suka isupu rue kai Alla eti pelare Au ono isupu rue kai Alla eti pela. ²² AmaKu Iteu pakala ete tamata mo, le Iriluke pusue Eni kbasare kena teu pakalare ete Au, Eni Nanare. ²³ AmaKu Iono ele mere leke pusue tamata esi holmate Au lupe esi holmate AmaKue neka. Sire pine iholmate Au mo, hoko iholmate AmaKu mo lekwe, rebe Iulake Au lomei nusa meije.

²⁴ Saisa rebe Au beteke meije tinai: sire pine ilene loko Auku lepataru kai ihlaleke loko AmaKu rebe Iulake Aure hoko isupu rue kai Alla eti pela. Ile mere isupu hukume mo, le isupu tie bei matale peneka hoko isupu rue kai Alla eti pela. ²⁵ Lene mimise! Namake lau mo petua kena tamata rebe esi saka tamata matale le esi hlaleke lokoKu mosare esi lene Au, Alla Eni Nanare naKue, kai petua meru luake meije peneka. Kai sire pine ilene naKue, isupu hidupe misete. ²⁶ Le Amakue hidupe esi uwei, hoko Iono Au, Eni Nanae meije hidupe esi uwei lekwe. ²⁷ Kai Iriluke kbasa eteKu kena teu pakala ete tamata le kotie Aure Tamata Eni Nanae.

²⁸ Imi herane Auku lepate meije yake le roma esi peture tamata matalaru esi lene naKue, ²⁹ eleki esi siri bei nitulataiju. Sire pine kena eri kwana sare iono misete, ikwana kena petu mere neka kai irue eti pela. Yo sie rebe esi ono tiare esi kwana suike kena supu hukume.

³⁰ Saisa neka rebe Au onore, pusulu bei Au ruaKu sukare mo. Au teu pakala ete tamatare lulu pleta bei Alla. Kai saisa rebe Au teure enkena le Au teue lulu ruaKu sukare mo po batuke Au lulu AmaKu rebe Iulake Aure Eni sukare. ³¹ Sepo Au lepa le ruaKu hoko saisas rebe Au lepaele, tamata esi noakele tinai mo. ³² Po kena Tuhane Alla Ilepae Au kena tamata esi lenele, Au rekwa be saisas rebe Ilepaele tamata esi lene lokole. ³³ Imi ulake tamata loko Yohanese maka baptise leke lene ilepare peneka, kai ilepae nkenale kena Aure ete imi peneka. ³⁴ Saisa rebe Au onoule Au nikwa tamata kena ilepaele ete imi mo, po Au beteke Yohanese

eni lepate ete imi leke imi ruami lenele leke Alla Ihlamate imi. ³⁵ Yohanese saka lampu rebe ekliti kai ehita kehohi. Kai lalemi ndina kena selu esi hitaije batuke petua ilaru neka. ³⁶ Po makerike rebe AmaKu Iteue kena Au kerikele, rebe kena meije Au kerikele, elesi bei saisa rebe Yohanese ilepae kena Aure. Makerike meije pine etiluke be AmaKu Iulake Au. ³⁷ Kai AmaKu rebe Iulake Aure Ilepae Au ete imi lekwe. Imi lene nalje mosa kai imi seluI mosa. ³⁸ Eni lepataru imi hnoukelu me imi lalemi mo le Au rebe Iulake Aure, meije imi hlaleke lokoKu mo. ³⁹ Alla Eni lepata rebe lekiule imi atetuke rame le imi noake be ono ele mere namake imi supu rue kai Alla eti pela. Alla Eni lepata rebe lekiule otoi leini me ulepae Au lekwe, ⁴⁰ po imi suka luake loko Au mo leke imi supu rue kai Alla eti pela mo.

⁴¹ Au nikwa tamata esi holmate Au mo. ⁴² Po imire lupe Au mo. Au rekware imi oki Alla mo. ⁴³ Au luake le AmaKu Eni kbasare, imi trima Au mo po sepo tamata makete iluake le ruai eni kbaso, imi trimai. ⁴⁴ Sepo batuke imi nikwa tamata esi holmate imi, yo imi suka supu holmate bei Alla rebe Esane mo, hoko namake imi hlaleke loko Au moneka. ⁴⁵ Imi noake be namake Au tutuke imi me AmaKu oalje yake, le namake Musa rebe imi hlalekeine pine itutuke imi. ⁴⁶ Le sepo imi persaye saisa rebe Musa ilekiule hoko suke imi persaye Au lekwe, le kena buku rebe Musa ilekiule ubeteke Au lekwe. ⁴⁷ Po sepo imi pesaye loko saisa rebe Musa ilekiule mo, hoko saisa rebe Au betekele lekwe imi persaye loko more neka.”

6

Yesuse Iala tamata usata lima

6:1-15

(Mat. 14:13-21; Mrk. 6:32-44; Luk. 9:10-17)

¹ Takwali mina pine Yesuese Ikeu lopai tlaka Galilea tebai, rebe piyasare tamata esi kotiele tlaka Tiberiase. ² Kena Iluake mpai tlaka tebai, tamata bokala esi keu luluI le esi selu Yesuse Iono tanda herane peneka, rebe Iono tamata makerakaru esi mise bei esi makerakaru. ³ Eleki Yesuse Isa lolete ulate eleki Irue ete mere, kai Eni maka luluaru. ⁴ Kena mere tamata Yahudiaru esi pesta nete suike Alla Isirie esi ntuana menaru bei Mesire lau mon-eka.

⁵ Kena Yesuse Ili keholi, Iselu tamata bokala esi luake lokoI. Eleki Ibeteke loko Pelipuse be, “Ite sabe roti bei etia leke tamata bokala meiju esi kanere?” (⁶ Yesuse Irekwa saisa rebe Ionore peneka po Ilepā ele mere kena Iteheke Pelipuse be ihlaleke ktili pibe mo.)

⁷ Pelipuse iombe, “Ntuane, masike sabe roti kena kepene perake utuna lua, kai masike esi supu teteputi po eromasi mo.”

⁸ Eleki Yesuse Eni maka luluaru sae rebe eni nane Andrease, Simone Petrus kwalini iombe, ⁹ “Ete meije kwete mokwai sae mei ikeri roti buai lima rebe ono bei terigu rebe esi beline ela mo kai iana inai lua. Po meije upela tamata bokala meiju mo.” ¹⁰ Yesuse Iombe, “Ulake tamata meru esi rue.” Otoi mere melate hoko esi rue kena melate neka. Tamata meru pusuisse kasuke tamata mok-waia sie usata lima. Some bina kai kwetela mosa. ¹¹ Eleki Yesuse Irana rotia meru kai Ikotie trima kasi loko Alla. Pela bei mere Ibire rotiaru kai Ilarakele ete tamata bokala meru. Kai Ilarake

ianaru etesi lekwe. Hoko esi kane eti esi pila titinai.

¹² Kena pususi kane pila peneka Yesuse Ibeteke loko Eni maka luluaru be, “Imi lupuke rotia lesina meru, hleke otoi sae yake.” ¹³ Eleki esi lupuke rotia lesinu kena sokata butu esa lesini lua penuta.

¹⁴ Tamata bokala meru esi selu Yesuse Iono mere hoko esi beteke be, “Tinai, Ile meije nabi rebe Alla Italuke be Iluake lomei nusare.”

¹⁵ Yesuse Irekwa be tamata meru esi luake kena esi kerini leke esi bitikeNi kena kamale etesi, hoko Ikeu beisi lolete ulate.

Yesuse Ikeu ndete kwele babai

6:16-21

(Mat. 14:22-33; Mrk. 6:45-52)

¹⁶ Kena kmau peneka Yesuse Eni maka luluaru esi keu lope tlaka leine. ¹⁷ Eleki esi sa soa buini leke esi sai lopai kota Kapernaume. Kena mere kpetu peneka po Yesuse Iluake lokosi mosa.

¹⁸ Eleki kena mere me tlakare kohu le sanute elake. ¹⁹ Eleki kena esi sai kasuke kiloa lima pise ne, esi selu Yesuse Iluake lokosi kai Ikeu ndete kwele babai. Hoko rilasi titinai. ²⁰ Po Yesuse Ibeteke lokosi be, “Rilami yake, meije Au!” ²¹ Hoko laleisu ndina titinai eti esi kotie Yesuse Isa kena soa buine lokosi. Kena mere lekwe esi roma nda kmalane rebe esi keu lokore.

Tamata bokala esi nikwa Yesuse

6:22-24

²² Eleki ele bobanure tamata bokala rebe erisi ndi tlaka tebai sare esi nikwa loko Yesuse le esi noake be memane batuke soa buini esa ete mere, kai esi rekwa be Yesuse Eni maka luluaru esi keu kena soa buini mere, eleyo Yesuse Ikeu kaisi mo.

²³ Po kena mere soa buini maketa ilaru luake

bei kota Tiberiase kai utati me tehaike otoi rebe memane Yesuse ikotie trima kasi loko Alla le ro tiaru eleki iriluke ete tamata bokalaru esi kanele. ²⁴ Kena tamata bokala meru esi selu Yesuse pise Eni maka luluaru esi ete mere moneka, hoko esi sa soa buina meru kai esi keu lopai kota Kaper-naume kena nikwa loko Yesuse.

Yesuse saka roti rebe eono tamata ihidupe

6:25-59

²⁵ Kena tamata bokala meru esi tetue Yesuse me tlaka tebai mere, esi ombe, “Ntuane Kuru, Aluake ete meije olase ila?”

²⁶ Eleki Yesuse Iombe, “Imi nikwa loko Au le imi nati tanda herana rebe Au onolu ete imire mo, po imi nete batuke kane leke pila. Au beteke meije tinai. ²⁷ Batuke lalemi kena kerike loko manane rebe tatike pine pusue kai puluele yake. Po suke lalemi kena kerike loko manane rebe pulue mo kai rebe eono supu rue kai Alla eti pelare. Manane mere namake Au, Tamata Eni Nanare, Au rilukele ete imi, le Alla Amate Iriluke kbasa eteKu peneka kena Au ono mere.”

²⁸ Esi ombe, “Ele mere hoko suke ami ono saisa leke elulu Alla Eni sukare?”

²⁹ Yesuse Iombe, “Rebe Alla Isukae bei imire meije: Isukare, imi hlaleke loko Au rebe Alla Iulake Aure.”

³⁰ Esi ombe, “Ele mere hoko Aono tanda saisa leke ami selue kai ami hlaleke loko Ale? Asuka ono saisare? ³¹ Amiki ntuana menaru esi kane manane rebe kotiele manna ndete otoi nsekile. Mere lekie me Alla Eni Lepata rebe lekire be: Iriluke roti etesi bei ndete surga leke esi kanele.”

³² Yesuse Iombe, “Imi lene, meije tinai! Musa iriluke roti bei ndete surga mo po AmaKu pine

Iriluke roti rebe tinai ete imi bei ndete surga.

³³ Le roti rebe AmaKu Iriluke bei ndete surgare namake erulu kai eono tamata mei nusa meije esi supu rue kai Alla eti pela.”

³⁴ Hoko esi beteke lokoI be, “Tuhane, riluke roti mere ete ami rame noma.”

³⁵ Yesuse Iombe, “Au meije roti rebe betekele be eono tamata isupu rue kai Alla eti pelare. Sire pine iluake lokoKu hoko eti pelare tia i sene mon-eka, kai sire pine ihlaleke lokoKu hoko eti pelare kmalakeni moneka.

³⁶ Po lupe Au beteke ete imi pende, be Masike imi selu Au peneka po imi hlaleke loko Au mo.

³⁷ Pusue tamata mei nusa rebe AmaKu Irilukesi ete Aure namake esi luake lokoKu. Kai sire pine iluake lokoKu, Au trimai. ³⁸ Le Au rulu bei ndete surgare kena ono saisa rebe Au sukare mo, po kena ono Alla rebe Iulake Aure, Eni sukare. ³⁹ Ile rebe Iulake Aure Eni sukare pusue tamata rebe Irilukesi ete Aure sae imata eti pela yake, po leke Au ono esi supu kwana suike kena petu rebe nusare kohore. ⁴⁰ Tinai, AmaKu Eni sukare be pusue tamata rebe esi nati be Au meije Alla Eni Nanae kai esi hlaleke lokoKu hoko esi supu rue mise kai Alla eti pela. Kai Au pine ono esi kwana suike bei matale kena petu rebe nusare kohore.”

⁴¹ Hoko tamata Yahudiaru lalesi tiake Yesuse le Ibeteke be Ile, roti rebe rulu bei ndete surgare.

⁴² Esi ombe, “Ile meije Yesuse, Yusupe eni nanare pi moyo? InaI kai amaIje ite renaise pi moyo? Hoko ibeteke be Irulu bei ndete surga, mere elia leneka?”

⁴³ Yesuse Iombe, “Imi lalemi tiake Au yake.

⁴⁴ Sae kuesa isupu luake loko Au mo, sepo AmaKu

Ikerini loko Au mo. Au meije pine AmaKu Iulake Au. Kai sire pine Iluake lokoKu, namake Au ono ikwana suike kena petu rebe nusare kohore. ⁴⁵ Kena bukua rebe nabiaru esi lekire lepate matai eombe, ‘Namake Alla Iatetuke pusue tamata.’ Hoko pusue tamata rebe AmaKu Iatetukeise kai esi ono lulu Eni lepataru, namake esi luake lokoKu. ⁴⁶ Imi nati sala yake be tamata leini me esi selu Alla peneka. Batuke Au ruaKu rebe luake bei Allare pine Au selu peneka.

⁴⁷ Au beteke leke imi rekwa be sire pine ihlaleke loko Au hoko namake isupu rue mise kai Alla eti pela. ⁴⁸ Aure roti rebe eono tamata ihidupe. ⁴⁹ Imi ntuana menaru esi kane manane rebe kotiele manna ndete otoi nsekile kai esi mata peneka. ⁵⁰ Po meije roti rebe erulu bei ndete surgare, emei imi oami. Sire pine ikane roti meije, isupu rue eti pela. ⁵¹ Aure roti rebe rulu bei ndete surga, roti rebe eono tamata ihidupe. Sire pine ikane roti meije hoko irue eti pela. Roti rebe Au betekele, mere tinaKue, rebe namake Au rilukele leke eono hlamate tamata mei nusa meije.”

⁵² Esi lene mere, esi nasuke lomai kai esi ombe, “Tamata meije Iriluke tinaije kena ite kanele eono elia?”

⁵³ Yesuse Iombe, “Imi persaye, meije tinai! Au, Tamata Eni Nanae meije tinaKue pine sire ikane mo kai ikinu Auku lalakwe mo hoko isupu rue kai Alla eti pela mo. ⁵⁴ Tamata rebe ikane tinaKue kai ikinu Auku lalakwe, Isupu rue kai Alla eti pela, kai kena nusare kohore Au ono ikwana suike bei matale. ⁵⁵ Le tinaKue mere manane tinai kai Auku lalakwe mere kwele maka kinu tinai. ⁵⁶ Sire pine ikane tinaKue kai ikinu Auku lalakwe, iesa kai

Au kai Au esa kaini. ⁵⁷ AmaKu ndete surga rebe Ihidupe Iulake Au kai Au hidupe bei AmaKu. Ele mere lekwe sire pine ikane tinaKue, isupu hidupe bei Au saka Au supu hidupe bei AmaKue. ⁵⁸ Au meije roti rebe rulu bei ndete surga, rebe sakesa kai roti rebe imi ntuana menaru esi kanele mo, le masike esi kane mere po esi mata peneka. Sire pine ikane roti meije, isupu rue eti pela.”

⁵⁹ Yesuse Ibeteke pusue meru me Kapernaume, kena Iatetuke me luma ibadare.

Lepata rebe uono tamata isupu rue mise kai Allare

6:60-66

⁶⁰ Kena tamata esi lene Yesuse Eni lepate, Eni maka lulua bokala esi lepa loko lomai be, “Lepate meije ktili kuate. Sire pine iktili kena ono lulure?”

⁶¹ Yesuse Irekwa be Eni maka luluaru esi lepa kai lomai loko Eni lepataru hoko Iombe, “Auku lepate eono lalemi tiake Au o? ⁶² Batuke Au beteke mere yo lalemi tiake Au peneka. Hoko sepo imi selu Au, Tamata Eni Nanare, Au leu suike lolete surga rebe Au luake beije lekwe hoko elia leneka?

⁶³ Tamata ihidupe batuke bei Ro Misete. Tamata eni ktiline esi guna sasaisa mo. Lepata rebe Au beteke ete imi meije Ro Misete Eni lepate kai lepata rebe eono tamata irue kai Alla eti pela.

⁶⁴ Po bei imire leini me esi lene loko Auku lepataru mo.” Yesuse Ibeteke ele mere le bei menaje Irekwa peneka be siasi pine esi hlaleke lokoI mo, kai sire pine namake iriluke Yesuse ete tamata rebe esi suka bunuije. ⁶⁵ Yesuse Iombe, “Bei mere hoko Au beteke ete imi peneka be suke AmaKu

ndete surgare Itapa imi mina pine imi supu luake lokoKu.”

⁶⁶ Menai bei mere sosoli neka tamata bokala rebe pi sare esi lulu Yesuse esi luluI moneka.

Petruse inaku ete Yesuse

6:67-71

⁶⁷ Yesuse Ibeteki loko Eni kwetala sie butu esa lesini luaru be, “Yapine imi keu bei Au sa piseo?”

⁶⁸ Simone Petruse iombe, “Tuhane, mo. Ami keu loko sire lekwe? Batuke Tuhane Amu lepate pine eono ami supu rue kai Alla eti pela. ⁶⁹ Ami persaye peneka kai ami rekware Alla IulakeMu, Amise titinai le dosa sae mo.”

⁷⁰ Yesuse Iombe, “Au ruaKu pine bitike imi butu esa lesini lua meiju, po tatike pine ile sae me bei imi iono lulu ro tiare esi sukare.” ⁷¹ Yesuse Ibeteki mere, Ibeteki Yudase, Simone Iskariote eni nanare. Le masike Yudase mere ile sae bei Yesuse Eni maka luluaru po tatike iriluke Yesuse ete tamata rebe esi suka bunuIje.

7

Yesuse kwaliNisi persayeNi mo

7:1-9

¹ Yesuse Ikeue otoi Galilea kehohi. Isuka keu me otoi Yudea kehohi mo le ete mere tamata Yahudiaru esi elakaru lalesi kena bunuI.

² Kena mere tehaike tamata Yahudiaru esi pesta nete suike loko esi ntuana menaru esi rue kena tala me otoi nsekile peneka. ³ Eleki Yesuse kwalini muliaru esi beteki lokoI be, “Akeu bei meije lopai otoi Yudea leke Amu maka luluaru esi selu tanda herana rebe Aonoule lekwe. ⁴ Le tamata rebe inikwa ruai eni nane, ibunike saisa rebe ionore mo. Sepo Aono tanda herane tekwa, namake

suke Akeu onoe leke tamata mei nusare pususi rekwaē.” ⁵ Kwalinisi lepa lokoI ele mere le ruasi lekwe esi hlaleke lokoI mo.

⁶ Yesuse Iombe, “Kwalia imi, Alla Eni petu ete Au kena keure emeije mosa. Po ete imire, petu sasaisa neka imi keure yele. ⁷ Mei nusare tamata lalesi tiake imi mo po lalesi tiake Au le Au alenake esi neune. ⁸ Imi keu loko pesta mere akmena. Au keu mosa le Auku petu kena keure emeije mosa.” ⁹ Ibeteke lokosi ele mere kai Ikeu bei otoi Galilea mo.

Yesuse Iatetuke kena tamata Yahudiaru esi petu elake

7:10-24

¹⁰ Kena kwalinisi keu lolete Yerusaleme loko pesta mere peneka, eleki petua lua pise telu pine Ikeu po Ikeu akbunike. ¹¹ Kena pesta mere tamata Yahudiaru esi elakaru esi nikwa lokoI. Esi beteke be, “Tamata mere Ietiare?”

¹² Tamata bokala me pestare esi lepae Yesuse mamau. Leini esi beteke be Imise titinai.

Po leini esi beteke be, “Imise mo le Ilemake loko tamata leke esi keue lalane tiaē.” ¹³ Esi alenake Yesuse po rilasi le yapine tamata maketa esi lene, hoko esi lepa mamau. Le ruasi lekwe esi rilasi le esi elakaru.

¹⁴ Kena erisi ono pesta sa Yesuse Ikusu me Tuhane Eni Lumare kena iatetuke ete mere. ¹⁵ Hoko tamata Yahudiaru esi elakaru hkutukesi. Esi ombe, “Tamata meije Isupu atetu bei kuru lupe itere mo yo Irekwa yelu meiju elia!” ¹⁶ Yesuse Iombe, “Saisa rebe Au atetukele meije Auku hnauna mo po meije Ile rebe Iulake Aure, Eni hnaune. ¹⁷ Batuke tamata rebe eni hidupe lulu

Tuhane Eni sukare pine irekwa be Auku hnauna meiju bei Alla pibe bei laleKu ruaKu. ¹⁸ Sire pine iatetuke bei lalei ruai hoko inikwa holmate ete ruai. Po sire pine inikwa Alla Eni nane misere, ilepae misete rame. Ilemake tamata mo. ¹⁹ Imi rekwa Alla Eni pletaru bei Musa peneka, po imi lulu pleta meru mo. Le mula pine imi ono kena bunu Aure?”

²⁰ Tamata bokala meru esi omba, “Sae iono kena bunu Ale mo. Mere ro tiaru esi elake kbasae leleuMe.”

²¹ Yesuse Iombe, “Imi pusumi herane yo batuke Au ono tanda herane esa sa kena petu plei rebe tamata esi kerike kena more. ²² Eleyo imi ruami lekwe sunate tamata kena petu plei leke lulu hukume rebe Musa iriluke ete imire. Sunate mere lekwe Musa eni hukume mo, po sunate mere iteki ntuana mena Abrahame, Isake kai Yakupe esi atate. ²³ Sepo imi sebeie tamata esi sunate kena petu plei leke imi lulu Musa eni pleta kena sunate, hoko Au ono tamata nanakwalaije pusue mise kena petu pleije imi nasuke Au le yake. ²⁴ Imi teu pakala ete saere lulu saisa rebe selure yake po lulu nkenale.”

*Tamata Yahudiaru esi rare kai lomai be Yesuse
Maka Hlamate tinai pibe mo*

7:25-31

²⁵ Tamata Yerusalema ilaru esi omba, “Ile meije pine esi ono kena bunuIje moyo? ²⁶ Kai selu Ilepae ete tamata bokala meru, ilepae akbunike mo kai sae ilakeNi mo. Yapine iteki elakaru esi rekwa be Ile mere pine Alla IulakeNi kena hlamate tamatare piseo? ²⁷ Po mo piseo, le Ile rebe

Alla IulakeNi kena Ihlamate tamatare Ibei etiare ite rekwa mo. Yo Ile meije, Ibei etiare ite rekwa.”

²⁸ Kena Yesuse Eri atetuke me Tuhane Eni Lumare sa, Ikloloe be, “Tinai, imi rekwa Au kai Au bei etiare, imi rekwa, po Au luake bei laleKu ruaKu mo po Alla Iulake Au. Ilere mere pine rebe tamata esi persayeNi po imi rekwaI mo. ²⁹ Au rekwaI le Au luake beiNi kai Iulake Au.”

³⁰ Eleki esi ono kena kerikeNi, po sae ikerikeNi mo le petu kena kerikeNi mere mosa. ³¹ Po bei tamata meru, bokala esi hlaleke lokoI. Esi beteke be, “Ile rebe Alla Iulakeni kena hlamate tamatare Imei tineije meije peneka le Iono tanda herana bokala peneka.”

Tamata Yahudiaru esi elakaru esi ulake maka rakaru esi kerike Yesuse
7:32-36

³² Tamata Parisiaru esi lene tamata bokala ete meru esi lepae Yesuse mamau. Hoko esi keu sakesa kai imama elakaru kena koti tamata maka raka Tuhane Eni Lumare leke esi kerike Yesuse.

³³ Eleki Yesuse Ibeteke loko tamata bokala meru be, “Au rue kai imire takwali moneka eleki Au leu loko Ile rebe Iulake Aure. ³⁴ Imi nikwa loko Au, po imi tetue Au mo, le otoi rebe Au rue kenare imi keu lokore saisa mo.”

³⁵ Eleki tamata Yahudiaru esi elakaru esi tneu lomai be, “Ikeu etia pine ite tetueNi suike saisa more? Yapine Ikeu loko iteki tamata rebe esi rue kena otoi lauke sakesa kai tamata Yunaniaru, leke Iatetuke tamata Yunaniaru piseo? ³⁶ Le Ibeteke be namake ite nikwa lokoI po tetueNi mo kai ite keu loko Eni otoi maka ruere saisa mo. Ilepamere esi natire saisare?”

*Kwele rebe eono hlamate**7:37-44*

³⁷ Eleki petu rebe pentine kena tamata Yahudi-aru esi pestare, mere petu pamuli sosolike. Yesuse Ikele kai Ikloloe be, “Sire pine kmalakeni, iluake loko Au leke Au inukeni. ³⁸ Sire pine ihlaleke loko Au, namake isupu saisa lulu Alla Eni lepata rebe lekiule be, ‘Namake bei tamata mere laleije, saka kwele bolai rebe eboboke, eono supu rue kai Alla eti pela.’ ” ³⁹ Mere Yesuse Ilepala loko tamata rebe esi hlaleke lokoIje tatike Ro Misete Ikbasaesi. Le kena mere Ro Misete mere Iluake mei nusa mosa, le Yesuse Isupu bitike lolete leke Iaseluke Eni kbasare mosa.

⁴⁰ Tamata bokala esi lene Yesuse Ilepala mere hoko sie leini esi beteke be, “Ile meije nabi rebe Alla Italuke be IluakeNi lomei nusare.”

⁴¹ Kai leini esi beteke be, “Ile rebe Alla IulakeNi kena hlamate tamatare Imeije neka.”

Po leini esi hlaleke lokoI mo hoko esi ombe, “Ile mere rebe Alla IulakeNi kena Ihlamate tamatare mo. Le Iluake bei otoi Galilea. ⁴² Le Alla Eni lepata rebe lekiule beteke be Ile rebe Alla IulakeNi kena hlamate tamatare bei otoi Galilea mo po Ile mere kamale Dauta eni anubu hoko Ibei kota Betleheme le kamale Dauta ibei kota mere.”

⁴³ Hoko tamata bokala meru esi rare kai lomai leI.

⁴⁴ Tamata leini esi ono kena kerike Yesuse, po sae itola bala kenaI mo le petu kena kerikeIne mere mosa.

*Nikodemuse ilepa le Yesuse**7:45-52*

⁴⁵ Tamata maka raka Tuhane Eni Luma, rebe ulakesi kena kerike Yesuse esi leu loko imama

elakaru kai tamata Parisiaru. Eleki esi tneusi be, “Le mula pine imi keru Tamata mere lomei more?”

⁴⁶ Esi ombe, “Kwatite! Ami lene sae ilepa lupeI mosa!”

⁴⁷ Eleki tamata Parisiaru esi ombe, “Ei! Yapine Iliku imi kena lalane tiaae piseo? ⁴⁸ Imi selu, bei iteki tamata elakaru sae ihlaleke lokoI mo, pise bei tamata Parisiaru sae ihlaleke lokoI mo. ⁴⁹ Po tamata bokala meru esi boro, le esi rekwa bei Tuhane Eni lepate rebe Musa ilekiule mo hoko esi lene loko Yesuse. Namake pine esi supu hkutuke bei Alla.”

⁵⁰ Eleki Nikodemuse, ile sae bei sie meru rebe akmenare iluake loko Yesuse pende iombe, ⁵¹ “Lulu Tuhane Eni lepate rebe Musa ilekire, sebeie ilepa loko saisa rebe ionore mina pine hukumeni sa.”

⁵² Eleki esi sobueni be, “Yapine ale tamata Galilea lupe Yesuse piseo? Abaise Alla Eni lepata rebe lekiule mimise, hoko arekwa be nabi sae ibei Galilea mo.”

Bina sae isablia

7:53-08:11

⁵³ [Eleki pususi leu me esi lumaru,

8

¹ po Yesuse Isa lolete ulate saitune aini bokalaru.

² Eleki bebeleti lakwai esa sa Ikeu me Tuhane Eni Lumare suike leneka kai tamata bokala esi luake lokoI. Eleki Yesuse Iruue kena Iatetukesi. ³ Kena mere kuru Torataru kai tamata Parisiaru esi keru bina sae me lokoI. Esi tetue bina mere isablia. Esi ulake bina mere ikele me tamata bokala meru esi tlaisu. ⁴ Esi beteke loko Yesuse be, “Kuru, ami tetue bina meije isablia. ⁵ Kena Tuhane Eni lepate rebe

Musa Ilekire ebeteke be raba bina rebe iono ele meije eti imata. Hoko Anoake elia?”⁶ Esi beteke ele mere kena esi teheke Yesuse, leke esi supu Yesuse Iono sala, leke esi tutukeNi kena pakala.

Po Yesuse inobo kai Ileki kena balaubuije kena tapele babaije.⁷ Po esi tneu Yesuse rame, eleki Ikele Iombe, “Bei imire sire eni dosa sae more, ile mere pine iraba bina meije akmena kena batu.”⁸ Eleki Inobo lope suike kai Ileki kena tapele.

⁹ Kena kuru torataru kai tamata Parisiaru esi lene Yesuse Ilepa ele mere hoko esi keu tamata esesa beiNi sosoli. Menai bei ntuanaru mina pine kwete belukaru esi pamuli. Eti Yesuse ruaI kai bina mere eri kele kena lakwaije.¹⁰ Eleki Yesuse Ikele kai Iombe, “Kuanae, pususi etia pende? Sae ihukume ale moyo?”

¹¹ Bina mere iombe, “Tuhane, sae mo.” Yesuse Iombe, “Au lekwe Au hukume ale mo. Akeu kai bei meije aono dosa yanoma.”]*

Yesuse saka hitate ete nusa meije

8:12-20

¹² Yesuse Ibeteke loko tamata bokala be, “Aure saka hitate ete nusa meije. Sire pine ilulu Au hoko irue kena melene moneka po irue kena hitate rebe eono tamata esi supu rue kai Alla eti pelare.”

¹³ Tamata Parisiaru esi omba, “Alepa ruaMu ete ami, hoko amu lepata meru nkena mo.”

¹⁴ Eleki Yesuse Iralakesi be, “Masike Au lepae sasaisa kena ruaKu ete imi po saisa rebe Au lepaele mere tinai, le Au luake bei etia kai Au keu loko etiare Au rekwa. Po imire mo, Au luake bei

---

* **8:11** Ayata meiju kena Alkitape sou Yunania akmenaru sae mo.

etia kai Au keu loko etiare imi rekwa mo. ¹⁵ Imi teu pakala ete tamatare lulu tamata eni suka, po Au teu pakala ete sae kuesa mo. ¹⁶ Kai sepo Au teu pakala hoko saisa rebe Au teure enkena, le Au ruaku teue mo po AmaKu rebe Iulake Aure, luaMa teue sakesa. ¹⁷ Kena buku rebe Musa ilekie rebe imi atula kena lulure ebeteke be: kena teu pakalare suke sie luaya esi lepa kena sasike sasaisare sakesa, hoko lene lokole. ¹⁸ Rebe lepae Aure sie luaya me, saere Au ruaKu kai saere AmaKu rebe Iulake Aure.”

¹⁹ Eleki esi ombe, “AmaMu Ietia?”

Yesuse Iombe, “Imi rekwa Au mo kai Imi rekwa AmaKu mo. Le sepo imi rekwa Au hoko imi rekwa AmaKu lekwe.”

²⁰ Yesuse Ibeteke pusue meru kena Iatetuke me Tuhane Eni Lumare, me tehaike otoi maka tolae kepene. Po sae ikerikeNi mo le mere petu kena kerikeNi mosa.

Tamata rebe esi hlaleke Yesuse more esi mata le esi dosaru
8:21-30

²¹ Eleki Yesuse Ibeteke loko tamata bokala meru suike be, “Namake pine Au keu, kai imi nikwa loko Au po imi tetue Au mo le otoi rebe Au keu lokole imi supu keu loko mo. Po imi mata le imi dosaru.”

²² Eleki tamata Yahudiaru esi elekaru esi beteke be, “Yapine Ikeu bunu ruaI piseo? Eti Ibeteke be otoi rebe Ikeu lokole ite supu keu loko more.”

²³ Yesuse Iombe, “Imi bei mpe, bei nusa meije, po Aure mo, Au bei ndete, bei surga. ²⁴ Bei mere hoko Au beteke ete imi peneka be namake imi mata le imi dosaru. Le sepo Au rebe Au betekeKu

ete imi pende pine imi hlaleke lokoKu mo hoko imi mata le imi dosaru tinai neka.”

²⁵ Esi ombe, “Hoko Ale mere sire?” Eleki Yesuse Iombe, “Au beteke susuike ete imi pende.† ²⁶ Yelu bokala me sa rebe suke Au betekelu ete imi kai Au teu pakala ete imi. Po Ile rebe Iulake Aure Eni lepataru nkena tinai. Kai saisa rebe Au betekelu ete imi tamata nusa meije, Au lenelu beiNi.”

²⁷ Tamata meru esi nati mo be Ilepae mere Ilepae loko Alla Amate. ²⁸ Hoko Yesuse Ibeteke lokosi be, “Kena imi sake Au, Tamata Eni Nanae meije kena ai tutine mina pine imi rekwa be Au meije, rebe Au betekeKu ete imi pende kai Au ono sasaisare bei laleKu mo po Au lepae saisa rebe AmaKu Iatetukele ete Aure. ²⁹ Kai Ile rebe Iulake Aure, Imei kaiKu. Isebei Au ruaKu mo, le Au ono saisare eono laleIje ndina.”

³⁰ Kena Yesuse Ibeteke pusue muru, tamata bokala esi hlaleke lokoI.

Lene loko Alla Eni Lepataru hoko supu tie ite bei dosaru

8:31-36

³¹ Eleki Yesuse Ibeteke loko tamata Yahudia rebe esi hlaleke lokoI pende be, “Sepu imi ono lulu Auku lepataru titinai hoko imire Auku maka lulua titinai. ³² Hoko imi rekwa saisa rebe nkenale kai mere eono imi supu tie.”

³³ Esi ombe, “Amire Abrahame eni anubua. Sae kuesa iono ami kena tamata makerike rebe eni kbasae sae more rebai sae mosa, hoko Abeteke be ami supu tie le mula?”

---

† **8:25** Tamata leini esi noake ayate meije esi natire elere: Au lepa kai imi kena saisa lekwe?

³⁴ Yesuse Iombe, “Auku lepate meije tinai. Tamata rebe iono dosa, mere dosare kbasaeni saka tamata makerike rebe eni kbasa sae more.

³⁵ Hoko sire pine iono dosa, isakesa kai tamata makerike rebe irue rame mo, me luma rebe ikerike kenare. Eleyo ile rebe tamata makerike ikerike eteije eni nanaru esi rue ete mere eti pela.

³⁶ Hoko sepo Au, Alla Eni Nanare Au tie imi, mere imi supu tie titinai.” ³⁷ Eleki Yesuse Iombe, “Au rekwa be imire Abrahame eni anubua, po imi suka bunu Au le imi suka lene loko Auku hnanaru mo. ³⁸ Saisa rebe Au selu Amaku laseluke ete Aure, mere pine Au betekele. Imi lekwe, imi ono saisa rebe amami esi atetukele ete imire.”

³⁹ Esi omba, “Amiki upu kena Abrahame.”

Yesuse Ibeteke lokosi be, “Sepo imire Abrahame eni anubua titinai hoko saisa rebe Abrahame ionore imi onoe. ⁴⁰ Au beteke nkenale rebe Au lenele bei Amakue ete imi, yo imi suka bunu Au. Abrahame iono ele mere mo. ⁴¹ Imi ono saisa rebe amami ruami esi onore.”

Esi ralake be, “Amire kwetele bei tamata maka ono ntasite mo. Amiki Amate batuke esa, mere Alla ruaI.”

⁴² Yesuse Iombe, “Sepo imi amate kena Alla hoko suke lalemi noa Au le Au luake beiNi. Au luake, lulu ruaKu suka mo po Alla ruaI pine Iulake Au. ⁴³ Le mula pine imi nati saisa rebe Au betekele more? Le imi tahane kena lene Auku hnanaru mo. ⁴⁴ Imi amate kena ro tiaru esi elake kai imi lulu esi sukare. Yele mere maka bunu bei nusare tola menaije sa. Esuka ono nkenale mo, le me esi laleije nkenale sae kwale mo. Sepo elemake, mere elemake tinai le esi sifate ele mere peneka. Yele mere maka lemaka, kai maka lemaka esi uweije

kenae. ⁴⁵ Po Au beteke nkenale, hoko imi suka lene loko Au mo. ⁴⁶ Bei imire sire isupu aseluke bukti be Au ono dosare? Le mula pine Au lepae nkenale, imi persaye Au more? ⁴⁷ Tamata rebe iluake bei Alla, tamata mere itrime Alla Eni hnaunaru. Po imi luake bei Alla mo hoko imi trime Eni hnaunaru mo.”

Yesuse Iela lesi bei Abraham

8:48-59

⁴⁸ Tamata Yahudiaru esi ombe, “Ami beteke peneka be Ale mere tamata Samaria, kai ro tiaru esi elake kbasae laleu Me peneka. Ami betekele tinai.”[‡]

⁴⁹ Yesuse Iombe, “Ro tiare kbasae Kue mo, po Au holmate Ama Ku yo imi sobue Au. ⁵⁰ Au nikwa kena tamata esi holmate Au mo. Po Ile sae me Isukare Au supu holmate, kai Ile mere pine Iteu pakala. ⁵¹ Au beteke meije tinai: sire pine iono lulu Auku hnaunaru, eti pelare imata moneka.”

⁵² Esi ombe, “Meije pine ami rekwa be ro tiaru esi elake kbasae laleume titinai. Abraham ye imata peneka, kai nabiaru lekwe pususi mata peneka yo Aombe sire pine iono lulu Amu hnaunaru, eti pelare imata moneka. ⁵³ Abraham ruai yo imata peneka, kai pusue nabiaru lekwe esi mata peneka, hoko Ale meije sia? Aela lesi bei iteki upute Abraham yelo?”

⁵⁴ Yesuse Iombe, “Sepo Au nikwa kena tamata esi holmate Au, hoko esi untune sasaisa mo. Po Amaku pine Iholmate Au. Ile, rebe imi beteke be imi Alla, ⁵⁵ eleyo imi rekwa mo po Au rekwa. Kai sepo Au beteke be Au rekwa mo, hoko Aure

---

[‡] **8:48** Esi kotie Yesuse, tamata Samaria le esi suka tamata Samaria mo.

tamata nloene sakesa kai imire neka. Po mo, Au rekwaI kai Au ono lulu Eni hnaunaru. ⁵⁶ Imi upu Abrahame laleije ndina titinai le namake pine iselu Auku petuaru. Yele, iselu Au peneka kai eono laleije ndina titinai.”

⁵⁷ Tamata Yahudiaru esi ombe, “Amu musune roma butu lima mosa yo aselu Abrahame peneko?”

⁵⁸ Yesuse Iombe, “Auku lepate meije tinai: Kena ruele Abrahame mosare Au me peneka. Au beteke meije tinai.”

⁵⁹ Eleki tamata Yahudia meru esi ono kena rana batu kena raba Yesuse, le Iombe Isakesa kai Alla, po Ikbuni beisi kai Isiri keu bei Tuhane Eni Lumare.

9

Tamata matapolale bei kena ruelei sa Yesuse Iono selu

9:1-41

¹ Eleki kena Yesuse Iliia, Iselu ile sae me iselu mo bei ruelei menai sa. ² Eleki Eni maka luluaru esi tneuI be, “Ntuane Kuru, sire iono dosare, ile meije ruai pibe eni elake inaiju, eti ruele ile meije iselu more?”

³ Yesuse Iombe, “Bei ruai mo kai bei eni elake inaiju mo po leke tamata esi selu Alla Eni kbasare kerike kenaije. ⁴ Kena Auru mei sare saka eru kpita sa, ite kerike loko Alla rebe Inatue Aure Eni makerikaru, le kpetu peneka hoko sae ikerike moneka. ⁵ Kena Au Aru mei nusa meije sa hoko au ono hitate ete nusa meije.”

⁶ Eleki kena Yesuse Ilepapu pusue meru pela, Iktoe lope tapele eleki Itoha Eni toele kai tapele

eleki Iahmulake tamata matapolale mere mataije kenae. ⁷ Yesuse Iombe, “Akeu koa oalalemu me tibu Siloame.” Siloame esi natire supu ulake. Eleki tamata mere ikeu koa oalaleije eleki ileure mataije selu peneka.

⁸ Tamata rebe esi rue tehaike eni lumare kai tamata rebe esi rekwai be akmenare iono tamata kokotire, esi beteke be, “Ile meije rebe maka kotie rame moyo?” ⁹ Leini esi beteke be, “Tinai, imeije.”

Kai leini esi beteke lekwe be, “Mo, po selui sakai.” Eleki tamata mere ruai beteke be, “Tinai, au meije.”

¹⁰ Esi ombe, “Elia pine mataume supu selure?”

¹¹ Iombe, “Ile rebe kotine Yesuse, Itoha tapele kai Eni toele eleki Iahmulakele kena matakue. Eleki Iombe, ‘Keu me tibu Siloame leke koa oalaleume.’ Eleki Au keu kai kena au koa oalalekue eleki au supu selu sosoli.” ¹² Esi ombe, “Ietia?” Eleki iombe, “Au rekwa mo.”

¹³⁻¹⁴ Kena Yesuse Itoha tapele kai Iono tamata mere mataije selure kena tamata Yahuriaru esi petu plei. Eleki esi keru tamata mere loko tamata Parisiaru.

¹⁵ Hoko tamata Parisiaru esi tneu tamata mere be, “Elia pine matamu eselure?” Eleki iralake be, “Yesuse Iahmulake matakue kena tapele rebe Ikolaele, eleki au koa oalelekue eleki au selu sosoli ne.”

¹⁶ Eleki tamata Parisia leini esi beteke be, “Ile rebe Iono tamata meije iselure, Ibei Alla mo le Iholmate iteki petu pleije mo.”

Po tamata leini esi ombe, “Tamata dosare iono tanda herane ele meije saisa mo.” Hoko esi rare kai lomai.

17 Eleki esi beteke suike loko tamata mere be, “Iono, aselu peneka hoko anoake be Ile mere sire?” Eleki iombe, “Ile nabi.”

18 Po tamata Yahudiaru esi elakaru esi lene lokoi mo be tamata mere akmenare iselu mo kai meije iselu peneka, eti esi keu koti eni elake inaiju.

19 Eleki esi tneusi be, “Meije imi nanae rebe imi betekeni be iselu mo kena ruelei menaije sare o? Hoko elia pine meije iselu pende?”

20 Eleki eni elake inaiju esi ombe, “Ami rekware meije amiki nanae, kai iselu mo bei kena ruelei menaije sa, 21 po elia pine meije iselu pende ami rekwa mo, kai sire pine ionoi selure lekwe ami rekwai mo. Tneu ruai le elake inai peneka hoko ilepa le ruaije yele.” 22 Eni elake inaiju esi lepa ele mere le rilasi le tamata Yahudiaru esi elakaru, le esi teu lepate peneka be sire inaku be Yesuse Kamale Hlamate hoko ikusu luma ibada moneka. 23 Ele mere eti eni elaka inaiju esi beteke be, “Ile elake Inai peneka hoko tneu ruai loko noma.”

24 Eleki esi koti suike ile rebe akmenare iselu more kai esi beteke lokoi be, “Ala ete Alla be alemake mo. Le ami rekwa be tamata rebe Iono mataume selure, tamata dosa.”

25 Tamata mere iombe, “Ile mere tamata dosa pise mo au rekwa mo. Po rebe au rekware be akmenare au selu mo po meije au selu peneka.”

26 Esi ombe, “Iono saisa kenaume? Kai Iono aselure elia?” 27 Iombe, “Au beteke ete imi peneka po imi lene loko au mo. Hoko le mula pine imi suka lene suikele? Imi suku ono Eni maka lulua lekwe piseo?”

28 Esi toaini be, “Ale, tamata mere Eni maka lulua po amire Musa eni maka lulu. 29 Ami rekwa

be Alla Ilepa ete Musa peneka po ete tamata mere ami rekwa mo be Ibei eteia.”

³⁰ Tamata mere iombe, “Au rekwa bei imia meiju mo. Iono matakú eselu yo Ibei etiare imi rekwaI mo pe? ³¹ Ite rekwa be Alla Ilene loko tamata dosa mo batuke Ilene loko tamata rebe kerike lulu Alla Eni pletare kai rebe lulu Eni sukare. ³² Bei kena Alla Itolae nusa meije menai sa sae ilene tamata iono tamata rebe selu mo bei kena ruelei menai isupu selu. ³³ Sepo tamata mere bei Alla mo hoko Iono sasaisa mo.”

³⁴ Esi ombe, “Ale meije ruele ale asupu dosa peneka kai meije aatetuke ami yelo?” Eleki esi suini siri.

³⁵ Yesuse Ilene be esi suini siri peneka. Eleki Yesuse Ikeu tetueni kai Ibetেকে lokoi be, “Ahlaleke loko Tamata Eni Nanare o?”

³⁶ Iombe, “Tuhane, Ile mere sire? Leke Au hlaleke lokoI?”

³⁷ Yesuse Iombe, “Ile mere aseluI peneka kai mei Ilepa kai ale meije.”

³⁸ Eleki iombe, “Tuhane, au hlaleke lokoMu!” Eleki itatu loko Yesuse.

³⁹ Yesuse Iombe, “Au luake lomei nusare kena tiluke be sire inkena kai sire isala. Au tiluke lalane ete tamata rebe esi rekwa Alla mosare, saka Au ono tamata matapolale iselu. Po tamata rebe esi noake be esi rekwa Tuhane Alla pende namake esi rue rame kena melene. Esi saka tamata rebe esi selu po esi ono tamata matapolale suike.”

⁴⁰ Eleki tamata Parisia ete meru esi betেকে loko Yesuse be, “Hoko, ami meiju lekwe selu moyo?”

⁴¹ Yesuse Iombe, “Sepo imi betেকে be imi selu mo hoko Tuhane Ileuke sala ete imi mo. Po imi naku

be imi rekwa pusue rebe nkenale hoko mere imi ono dosa sa.”

10

Yesuse saka dombaru esi maka raka misete

10:1-21

¹ Yesuse Ibeteke be, “Imi lene loko Au lepa meije le meije tinai: Sire pine ikusu loko dombaru esi kandane baue esi meture mo hoko mere tamata ndeane kai maka bunu. ² Po sire pine ikusu loko meture hoko ile mere dombaru esi maka rakare. ³ Tamata rebe iraka meture esi baeke meture etei kai maka raka domba mere eni dombaru ukeu lului le urena esi upuije naije. Ikoti papelake esi nanaru pine isirielu. ⁴ Sepo isiri pusue dombaru peneka hoko ikeu akmena yo domba meru ukeu lului, le urena naije. ⁵ Po tamata makete hoko ukeu lului mo, kai unaya beini le tamata makete mere urena naise mo.”

⁶ Mere Yesuse lalena umpama etesi po esi nati yelu rebe Yesuse Ibeteke etesi mere mo.

⁷ Hoko Yesuse Iombe, “Imi lene loko Auku lepa meije le meije tinai: Aure saka metu kena kusu loko domba meru. ⁸ Pusue tamata rebe esi luake akmena bei Aure, esi saka tamata ndeane kai maka bunu kai dombaru lene esi lepare mo. ⁹ Aure saka metu. Sire pine ikusu baue Au hoko isupu hlamate. Namake isaka domba meru ukusu kai usiri baue meture kena ukinu kai ukane. ¹⁰ Tamata ndeane iluake batuke kena indea kai ibunu. Po Au luake leke Au ono tamata esi supu misete bei Alla boka titinai.

¹¹ Aure saka dombaru esi maka raka misete. Dombaru esi maka raka misete, imata seli eni dombaru. ¹² Po tamata maketa rebe domba upuije

isebasi kena raka dombare esi ono elere; kena esi selu binatangane serigala maka kane dombare eluake, esi naya sosoli bei domba meru. Eleki binatangana maka kane domba meru uluake kena kane domba meru hoko unaya bei lomai. Maka raka domba meru esi naya le domba meru esie more pe. ¹³Esi naya le esi kerike batuke kena supu gaji neka po esi tuli kai domba meru mo.

¹⁴Po Aure, dombaru esi maka raka misete, Au rekwa Auku dombaru. Kai Auku dombaru urekwa Au lekwe. ¹⁵Hoko saka AmaKu Irekwa Au kai Au lekwe rekwa AmaKu. Kai namake Au riluke nanakwalaKue kena mata seli Auku dombaru. ¹⁶Auku domba maketa me lekwe po ulupuke lomai kai Auku domba meiju mosa. Namake Au kerisi leke esi lupuke lomai kai Auku domba meiju. Namake esi lene naKue mina pine esi luake loko domba meiju leke esi rue kena kandane esa. Eleki Au rakasi.

¹⁷AmaKu Ioki Au le Au riluke nanakwalaKue kena mata leke namake Au kwana suike. ¹⁸Sae ibunu Au palani mo. Po Au naku kena riluke nanakwalaKue. Pusue meru lulu Auku suka. Auku kbasas kena riluke nanakwalaKue leke esi bunuKu, kai Au kbasas kena kwana suike le makerike meije, AmaKu Irilukele ete Au.”

¹⁹Yesuse Ibeteke ele mere, uono tamata Yahu-diaru esi nasuke lomai sosoli suike. ²⁰Tamata bokala esi beteke be “Lene lokoI yake. Ro tiaru esi elake ekbasaeNi hoko Imake.”

²¹Po leini esi beteke lekwe be, “Tamata rebe ro tiaru esi elake ekbasaine, piasare ilepa ele mere mo. Ro tiaru esi elake eono tamata matapolale iselure saisa mo.”

*Tamata Yahudiaru esi trima Yesuse mo
10:22-39*

²² Petu kena tamata Yahudiaru esi ono pesta kena nete suike loko esi koa Tuhane Eni Luma me Yerusaleme. Kena mere ndirine talei. ²³ Eleki Yesuse ikeu lori lopai me Tuhane Eni Lumare esi otoi rebe esi nane otoi Salomone. ²⁴ Kena mere tamata Yahudiaru esi keholi Yesuse kai esi ombe, “Kuru, roma petu ila sa pine Abeteke be Ale sire? Leke ami noake ale rame yake. Sepo Ale, Ile rebe Alla IulakeNi kena hlamate tamatare titinai hoko Abeteke ntontoli neka.”

²⁵ Yesuse Iombe, “Au beteke ete imi peneka po imi persaye mo. Yelu rebe Au onoule, mere pine etiluke be Au meije sia. Mere Au lulu AmaKu Eni pletare. ²⁶ Imi persaye mo le imire auku dombaya mo. ²⁷ Auku dombaru ululu Au lepare. Au rekwasai kai esi lulu Au. ²⁸ Au onosi rue kai Alla eti pela hoko esi supu susate eti pelare moneka. Kai sae iranasi bei Au moneka. ²⁹ AmaKu Iriluke pususi ete Au peneka, Iela lesi bei pusue tamata. Hoko masike sae lekwe po iranasi bei AmaKu moneka. ³⁰ Au kai AmaKu esa.”

³¹ Eleki tamata Yahudiaru esi rana batu leke esi ono kena raba Yesuse leke Imata. ³² Yesuse Iombe, “AmaKu Eni makerika miseta bokala rebe Au kerikele, Au aselukelu ete imi. Bei pusue makerika meru andia pine eono imi raba Aure?”

³³ Tamata Yahudiaru esi ralakeNi be, “Ami ono kena raba Ale, bei tanda herane rebe Aonore mo po le Alepa tiae loko Alla. Ale mere bei tamata po AonoMu saka Alla.”

³⁴ Yesuse Iombe, “Kena bukua rebe Musa ilek-iule, rebe imi atula kena ono lulure ebeteke be: Kotie imire Alla Eni nanae. ³⁵ Ite rekwa be pusue

Alla Eni lepata rebe lekire erue eti pela. Hoko tamata rebe esi trima Alla Eni lepataru, kotise Alla Eni nanae.* ³⁶ Hoko le mula pine imi beteke be Au lepa tiae loko Alla le Au beteke be Aure Alla Eni Nanare? Eleyo Au meije AmaKu Ibitike Au kai ruaI pine Iulake Au lomei nusa meije. ³⁷ Sepo Au kerike AmaKu Eni makerika rebe Iulake Au kerikeule mo hoko hlaleke loko Au yake. ³⁸ Au rekwa imi persaye loko saisa rebe Au betekele ete imire mo. Po imi selu Auku makerike rebe misete hoko bei mere pine imi hlaleke loko Au. Bei pusue meru imi rekwa be Au kai Amakue esa.”

³⁹ Eleki esi ono kena kerike Yesuse leneka po esi supu kerikeNi mo le Ikeu beisi.

Yesuse Iruue me kwele Yordane esi tebai

10:40-42

⁴⁰ Eleki Yesuse Ikeu suike me kwele Yordane esi tebai me akmena Yohanese maka baptise iruere eleki Iruue ete mere. ⁴¹ Tamata bokala esi luake lokoI kai esi beteke be, “Yohanese iono tanda herane kena tiluke Tuhane Eni kbasare saisa mo po pusue yelu rebe akmena Yohanese ilepaelu kena Yesuse, pusulu onore meije peneka.” ⁴² Eleki tamata bokala ete mere esi hlaleke loko Yesuse.

11

Lasaruse imata

11:1-27

¹ Ile sae me eni nane Lasaruse, iruue me hena Betania sakesa kai betai Maria kai Marta luasi. ² Maria mere bina rebe iahmulake Tuhane Eni lelale kena leite boini ntelete kai ibasae kena eni buare. Kena rebai sae me Lasaruse kerakeni.

---

* **10:35** Kena sou Yunanire esi leki be ‘Esi kotise Alla.’

³ Eleki Lasarusu betai lua meru esi nauke loko Yesuse be, “Tuhane, amiki betama rebe Aokine kerakeni.”

⁴ Kena Yesuse ilene sou mere eleki Ibeteke be, “Makerake mere eono imata mo. Po mere eono leke Alla Isupu isike, kai eono leke Au, Alla Eni Nanae meije supu isike lekwe.”

⁵ Yesuse Ioki Marta, Maria kai Lasarusu. ⁶ Po kena Yesuse Ilene be Lasarusu kerakeni, Iri ono neka kena Irue petua lua ete mere. ⁷ Petua lua meru lia, eleki Ibeteke loko Eni maka luluaru be, “Mai ite leu lori Yudea noma.”

⁸ Eleki Eni ketelaru esi beteke lokoI be, “Ntuhane Kuru, beluke meije tamata Yahudiaru esi ono kena esi raba Ale kena batu peneka leke Amata, yo meije Asuka leu lori leneko?”

⁹ Yesuse Iralakesi kena umpama be, “Pitare esi olasa ului butu esa lesini lua moyo? Hoko sire pine ikeu sakesa kai Au, mere saka ikeu kena pita hoko pahburueni mo le iselu nusa meije. ¹⁰ Po sire pine ikeu kena kpetu hoko pahburueni le hitate sae etei mo. ¹¹ Iteki kwali Lasarusu intulu peneka, po namake Au keu betukeni.”

¹² Hoko Eni maka luluaru esi beteke lokoI be, “Tuhane, sepo batuke intulu hoko namake imise bei eni makerake.”

¹³ Yesuse Ibeteke be Lasarusu intulu mere natire be imata peneka, po esi nati be Yesuse Ibeteke Lasarusu intulu piasa. ¹⁴ Hoko Yesuse Ibeteke ntoli etesi be, “Lasarusu imata peneka. ¹⁵ Po laleKu endina lekwe, masike Au ndi mo. Le meije emise lesi ete imi leke imi hlaleke loko Au. Kena meije, mai ite keu loko Lasarusu.”

¹⁶ Eleki Tomase rebe kotine Didimuse esi natire kwete kleite ibeteke loko eni ebea maka lulu maketaru be, “Mai ite keu luluI, sebeie ite mata sakesa kaiNi.”

¹⁷ Kena Yesuse Iluake ndi Betaniare tamata esi beteke etel be hnouke Lasaruse petua ata kena liane benaije peneka. ¹⁸ Hena Betaniare etehaike kota Yerusaleme, esi lauke kasuke kiloa telu. ¹⁹ Tamata Yahudia bokala esi luake loko Marta kai Maria peneka kena ono laleisu ndina le esi susa loko esi betare imatare.

²⁰ Kena Marta ilene be Yesuse Iluake, isiri sosoli kena ikeu sapa Yesuse, yo Maria iri rue me luma.

²¹ Eleki Marta ibeteke loko Yesuse be, “Tuhane, kena mere pine Amei hoko betaku imata mo. ²² Po au rekware, kena meije neka saisa rebe Tuhane Akotie bei Allare, Irilukele.”

²³ Yesuse Iombe, “Marta, Namake betamu ikwana suike.”

²⁴ Marta iombe, “Yele, au rekware tatike pine kena nusare kohore Lasaruse ikwana suike kena tamata matalaru esi kwana suike.”

²⁵ Yesuse Iombe, “Au meije pine maka ono tamata ikwana suike, kai Au meije lekwe pine maka ono tamata isupu rue kai Alla eti pela. Sire pine ihlaleke loko Au, masike imata peneka po namake ikwana suike. ²⁶ Kai tamata kwanale rebe ihlaleke loko Au, namake isupu rue kai Alla eti pela. Auku lepate meije apersaye pibe mo?”

²⁷ Marta iombe, “Yele Tuhane, Au persaye. Ale Alla Eni Nanae, rebe IulakeMu kena ono Maka Hlamate mei nusa meije.”

*Yesuse Iono Lasaruse ikwana suike
11:28-44*

28 Eleki kena Marta ilepa ele mere pela, ikeu koti kwalini Maria kai isasa loko be, “Ntuane Kuru Iluake peneka, Itneu lokomu.” 29 Kena Maria ilene mere, ikeleke nununu eleki ikeu loko Yesuse. 30 Kena mere Yesuse Ikusu hena moša. Iri me hena mulini sa, me otoi rebe Marta itetulje sa. 31 Tamata Yahudia rebe esi me Maria eni lumare kena esi ono laleije ndinare esi selu Maria ikeleke nununu kai isiri, hoko esi keu lului sosoli le esi noake be ikeu rani me liane benai rebe hnouke Lasaruse kenare.

32 Kena Maria iluake me otoi mere iselu Yesuse, eleki itatu me Yesuse oaIje kai iombe, “Tuhane, sepo kena mere Amei hoko betaku imata mo.”

33 Kena Yesuse Iselu Maria irani kai tamata Yahudia rebe esi luake sakesa kaine esi rani lekwe, hoko Yesuse Isusa titinai. 34 Yesuse Iombe, “Imi tolai Lazaruse etia?”

Esi ombe, “Mai Tuhane, keu selui!”

35 Eleki Yesuse Irani. 36 Hoko tamata Yahudiaru esi beteke loko lomai be, “Selu, laleIje noa Lasaruse titinai.”

37 Po sie leini beisi esi ombe, “Iono tamata matapolale esi selu; hoko mula pine Iono Lasaruse Ikwana suike sasaisa more?”

38 Yesuse Isusa titinai, eleki Ikeu me Lasaruse eni liane benaije. Liane benai mere esi kwara lutike esi meture kena batu elake.

39 Yesuse Iombe, “Sisae batu mere bei liane benaije esi meture!”

Eleki matale mere betai Marta iombe, “Po Tuhane, tolaeni ete meije petua ata mei peneka hoko boine mpulute peneka.”

40 Yesuse Iombe, “Au beteke ete ale peneka be: sepo ahlaleke lokoKu hoko namake aselu Alla Eni

kbasare ela titinai.” ⁴¹ Hoko tamata esi sisae batu mere. Eleki Yesuse Ilimese lolete lanite kai Ibeteke be,

“AmaKu, Au kotie trima kasi neka le Alene naKue peneka.

⁴² Au rekware Ara lene naKue rame.

Po Au beteke meije ete tamata rebe esi kele ete meije leke esi rekwa be Amate Ale pine Aulake Au lomei nusa meije.”

⁴³ Ilepā ele mere pela, eleki Ikloloe ela titinai be, “Lasaruse, siri lomei!” ⁴⁴ Eleki Lasaruse rebe imata petua ilaru pende isiri bei liane benaije. Eni lelale kai balaiju, obite nuruije ere bali sa, kai obite maka obi oalele ere obi oalaleije sa.

Yesuse Iombe, “Buka obita meru bei nanakwalaije leke ikeu mise.”

*Imama elakaru lalesi esa kena bunu Yesuse
11:45-57*

(Mat. 26:1-5; Mrk. 14:1-2; Luk. 22:1-2)

⁴⁵ Tamata Yahudia rebe esi luake kena ono Maria laleije ndinare, sie bokala beisi esi hlaleke loko Yesuse le esi selu Yesuse Iono Lasaruse ikwana suike. ⁴⁶ Po leini esi keu alenake saisa rebe Yesuse Ionore ete tamata Parisiaru. ⁴⁷ Hoko imama elakaru kai tamata Parisiaru esi ulake koti tamata elaka maketa rebe esi teu pakala kena agamare leke esi lupu kaisi. Pususi ombē, “Suke ite ono saisa? Ile mere Iono tanda herane sasaisa neka. ⁴⁸ Sepo ite sebeieNi ele meije rame, hoko namake tamata bokala esi hlaleke lokoI. Kai namake tamata Romaru esi elakaru esi luake kai esi atia Tuhane Eni Lumare kai iteki tamataru.”

⁴⁹ Eleki ile sae eni nane Kayapase, Imame Elake kena musune mere, iombe, “Imi rekwa sasaisa mo. ⁵⁰ Imi rekwa mo be pentine ete iteki tamataru,

tamata esa imatare mise lesi bei atia pusue iteki tamataru.”

⁵¹ Kayapase eni lepate mere ebei lalei mo, po mere Tuhane Iono ilepaele, le kena musune mere iono Imame Elake hoko mere ilepae Yesuse Imatare ete tamata Yahudiaru. ⁵² Kai batuke ete tamata Yahudi ruasi mo, po pusue Alla Eni nanaru rebe esi me papelake otoi mei nusare leke esi lupuke lomai kena esa.

⁵³ Eleki bei petu mere tamata Yahudiaru esi elakaru esi lepa lupu kena bunu Yesuse.

⁵⁴ Bei mere hoko Yesuse Ilepae ete tamata bokala me tamata Yahudiaru oasi moneka. Ikeu bei mere lora kota sae me esi nane Efraime tehaike otoi nsekile. Irue ete mere kai Eni maka luluaru.

⁵⁵ Kena mere tamata Yahudiaru esi pesta nete suike Alla Isirie esi ntuana menatu bei Mesire lau moneka. Hoko tamata bokala bei hehenaru esi luake me kota Yerusaleme kena esi anditae nanakwalaisu bei esi dosaru, leke esi aknekae lalesi loko petu pesta mere. ⁵⁶ Esi ninikwa loko Yesuse ete mere. Kai kena esi lupuke lomai me Tuhane Eni Luma uweiije esi lepa loko lomai be, “Imi noake elia? Petu pesta meije Iluake mo piseo?” ⁵⁷ Esi lepa ele mere le imama elakaru kai tamata Parisiaru esi lepae tita peneka be sire pine irekwa Yesuse Ietiare suke ibeteke etesi. Po mere leke esi keu kerikeNi.

12

Maria isoba leite boini ntelete titinai kena Yesuse me hena Betania

12:1-8

(Mat. 26:6-13; Mrk. 14:3-9)

¹ Lesike petua ne sa pine tamata Yahudiaru esi pesta nete suike Alla Isirie esi ntuana menaru bei Mesire, Yesuse Ikeu lora hena Betania. Lasaruse rebe Yesuse Itonoi kwana suike irue ete mere. ² Me Lasaruse eni lumare, esi aknekae manane ete Yesuse kena esi kane sakesa kaiNi, hoko Marta ilayani. Eleki Lasaruse kai eni tamataru esi kane sakesa kai Yesuse. ³ Eleki Maria iluake le leite boini ntelete rebe esi beline ela titinai kasuke litere kwatai. Eleki isoba Yesuse Eni lelele kenae kai ibasa kena eni buare. Hoko esi boine lila pusue luma laleije. ⁴ Po Yudase Iskariote, Yesuse Eni maka lulu rebe tatike pine iriluke Yesuse ete tamata rebe esi suka bunulje ibeteke be, ⁵ “Ei beta, le mula pine leite boini ntelete mere aabelie mo, leke esi kepene arilukele ete tamata susate more? Sepo aabeliele hoko esi beline sakesa kai gaji musune esa.” ⁶ Yudase ilepa ele mere po inete loko tamata susate mo, le lalei loko kepene. Piasare irana bei kepene rebe irakaule.

⁷ Yesuse Iombe, “Sebeiieni! Iono meije, iakneka kena imi tolae Au kena liane benaije. ⁸ Tamata susate erisi rue sakesa kai imi rame hoko imi tapasi kena petu andia nere yeke, po Au rue kai imi rame moneka.”

*Imama elakaru lalesi esa kena bunu Lasaruse
12:9-11*

⁹ Tamata Yahudia bokala esi lene be, “Yesuse Inda Betania.” Hoko esi keu lora. Esi keu batuke kena esi selu Yesuse mo po esi keu kena esi selu Lasaruse rebe Yesuse Itono ikwana suike bei matale. ¹⁰ Bei mere hoko imamaru lalesi esa kena bunu Lasaruse. ¹¹ Le bei Lasaruse pine tamata Yahudi bokala esi keu beisi kena hlaleke loko Yesuse.

Pusue tamata laleisu ndina kena Yesuse Ikusu kota Yerusaleme

12:12-19

(*Mat. 21:1-11; Mrk. 11:1-10; Luk. 19:28-38*)

¹² Eleki ele bobanure tamata bokala rebe esi luake me kota Yerusaleme kena pesta mere, esi lene be Yesuse Ikusu kota Yerusaleme kena petu mere. Ime lalane tlai sa. ¹³ Eleki esi keu rana yelu sanai saka umae sanai kena holmate Yesuse eleki esi keu sapa Yesuse hoko esi biuwe be,

“Isike Alla! Alla Iriluke misete ete tamata meije, rebe Iluake le Alla Eni kbasare. Ile Kamale Israele!”

¹⁴ Yesuse Itetue binatangane keledai tlai sae me eleki Isa kenae.* Hoko mere saka Alla Eni lepate rebe leki peneka be,

¹⁵ “Tamata Yerusalema, rilami yake! Imi Kamale Iluake loko imi. Iluake Isa keledai tlai.”†

¹⁶ Kena mere Yesuse Eni maka luluaru esi nati saisa rebe eono mere mo. Po kena Alla Iono tamata esi isike Yesuse le Imata kai Ikwana suike pine Eni maka luluaru esi nete be pusue rebe tamata esi onoe ete Yesuse mere sakesa kai Alla Eni lepata rebe lekilu kena Yesuse.

¹⁷ Kai tamata rebe esi selu Yesuse Ikoti Lasaruse isiri bei liane benaije kena IonoI kwana suike esi keu alenake rame ete tamata makete. ¹⁸ Hoko tamata bokala esi keu loko Yesuse le esi lene be Yesuse pine Iaseluke kbasa bei Alla. ¹⁹ Eleki tamata Parisiaru esi beteke loko lomai be, “Ite ono tekwa sasaisa moneka. Selu, pusue tamata mei nusare esi keu luluI.”

---

* **12:14** Yesuse Isa binatangane keledai tlaije, mere tiluke be Eni sifate kwakwaeNi mo. † **12:15** Sa. 9:9

Yesuse Ibeteki NanakwalaIje saka gandume inai

12:20-36

²⁰ Kena pesta tamata Yahudiaru esi nete loko Alla Isirie esi ntuana menaru bei Mesire, tamata bokala esi luake me Yerusaleme kena tatu loko Alla. Kena mere, tamata Yunania leini esi luake kena tatu loko Alla lekwe. ²¹ Eleki esi keu loko Pilipuse. Pilipuse mere tamata bei Betsaida me otoi Galilea. Esi keu eleki esi ombe, “Ntuane, ami suka tetue Yesuse.”

²² Eleki Pilipuse ikeu beteke mere ete Andriase, eleki luasi keu beteke ete Yesuse be, “Ntuane, tamata Yunaniaru esi nikwa lokoMu.”

²³ Eleki Yesuse Ibeteki loko luasi be, “Petu kena Au, Tamata Eni Nanare supu holmate emeije peneka. ²⁴ Au beteke meije tinai. NanakwalaKu meije saka gandume inaije. Sepo gandume inai esare atnanele kena tapele mo hoko gandume tapa boka mo. Po sepo gandume atnanele hoko ekusu, elabu eleki ebua hoko supu ganduma bokala. ²⁵ Sakesa kai imi tamata mei nusa meije neka. Sire pine inoake batuke loko eni hidupe mei nusa meije yo isuka mata le Au mo, hoko namake eni hidupe mere sirikele. Po sire pine inoake batuke loko eni hidupe mei nusa meije mo, hoko namake Irue kai Alla eti pela. ²⁶ Sire pine ikerike me Auku ndinure namake ilulu Au leke isakesa kai Au kena otoi esa. Kai Amaku Iono isupu holmate lekwe.

²⁷ LaleKue tahane rua susate rebe eluake meije mo hoko namake Au beteke saisa ete Amaku kena meije? Au beteke be, ‘Ama Ahetie susate mere bei Au petu meije noma.’ Po Au beteke ele mere

saisa mo le Au luake lomei nusa meije kena Au supu susate meije neka.” ²⁸ Eleki Yesuse Ibetেকে loko Alla elere, “AmaKu, tiluke Amu kbasare ete tamata nusa meije leke esi selue leke AmaKu Amu nane supu isike rame.”

Yesuse Ilepae ele mere eleki tamata nai bei ndete sorga sosoli be, “Au isike Auku nane peneka namake pine Au isikele suike lekwe.”

²⁹ Pusue tamata bokala ete mere esi lene lepate mere. Leini esi beteके be, “Mere kla.” Po leini esi beteके be, “Mo, malekate ilepa lokoI.”

³⁰ Eleki Yesuse Ibetেকে lokosi be, “Lepate rebe imi lenele mere loko Au mo po loko imi. ³¹ Meije petu kena teu pakala ete nusare meije peneka. Kena meije Alla Inabu ro tiaru esi elake rebe kbasamei nusare. ³² Po sepo petu kena Au supu sake bei nusa meije‡ hoko Au lupuke pusue tamata kena luake loko Au.” ³³ Yesuse Ilepae mere leke tamata esi rekwa be namake Imata kena ai tutine.

³⁴ Tamata bokala meru esi beteके lokoI be, “Kena Tuhane Eni lepate rebe Musa ilekire ebeteके be Ile rebe Alla IulakeNi kena Ihlamate tamatare Irue eti pela. Hoko Tamata Eni Nanae mere sire, le Abeteके be Asupu sake kena ai tutine bei nusa meije?”

³⁵ Eleki Yesuse Ilepae ruaI etesi be, “Takwali moneka Tamata rebe kotiNe Hitate, rebe Isakesa kai imire sirikeNi. Meije Hitate Imei sa hoko imi keu sakesaNi yapine kpetu. Sire rebe ikeu kena melene namake irekwa mo be ietia. ³⁶ Au beteके ete imi leke imi hlaleke loko Hitate mere kena

---

‡ 12:32 Supu sake bei nusa meije natire be Yesuse kena ai tutine.

Hitate eme kai imi sare leke tamata esi kotie imire Hitate Eni kwetele.”

Yesuse ilepa pela eleki Iheti bei otoi mere kai Iaseluke oal etesi moneka.

Tamata Yahudia bokala esi hlaleke loko Yesuse mo

12:37-43

³⁷ Masike Yesuse Iono tanda herana bokala me tamata Yahudiaru oasi po esi hlaleke lokoI mo.

³⁸ Esi hlaleke mo leke Alla Eni lepate rebe akmena nabi Yesaya ibetekele suke eono. Nabi Yesaya ibeteke be,

“Tuhane, tatike pine sire ipersaye loko iteki lepata meiju?

Tamata kuesa moneka rebe inaku be pusue yelu rebe uono meije bei Tuhane Amu kbasare.”

³⁹ Nabi Yesaya ibeteke lekwe be esi persaye more bei saisa.

⁴⁰ Ibeteke be, “Tuhane ruaI pine Iono mataisu selu mo kai ulu buaisu ela leke esi selu yake kai esi noake yake kai leke esi leu suike lokoI yake kai yapine Iono mise suike kaisi.”

⁴¹ Yesaya ibeteke ele mere le iselu Yesuse Eni kbasare hita titinaije peneka, hoko ilepa loko Yesuse.

⁴² Masike ele mere lekwe po tamata Yahudia boka esi hlaleke loko Yesuse. Kai tamata Yahudiaru esi elaka bokala lekwe esi hlaleke loko Yesuse neka. Po esi nehe kena beteke mo le esi asomi, le rilasi le yapine tamata Parisiaru esi lakesi kena kusu Yahudiaru esi luma ibadaru. ⁴³ Esi nehe kena beteke mo kai asomi le esi suka titinai kena tamata esi isikesi, po esi noake supu isike bei Allare mo.

Yesuse Eni lepataru pake kena hukume tamata mei nusare

12:44-50

⁴⁴ Eleki Yesuse Ilepā kena na elake be, “Sire rebe ihlaleke loko Au, mere ihlaleke loko Au ruaKu mo po hlaleke loko Ile rebe Iulake Au lomei nusa meije. ⁴⁵ Kai sire pine iselu Au peneka hoko iselu Ile rebe Iulake Aure neka. ⁴⁶ Au luake lomei nusa kena kerī hitate leke pusue tamata rebe esi hlaleke loko aure esi rue kena melene yake.

⁴⁷ Tamata rebe esi lene Auku lepataru peneka po esi trima more, Au luake kena hukumesi mo. Po Au luake kena hlamate nusa meije ⁴⁸ Po namake kena nusa meije atiare, pake Auku lepataru kena teu pakala ete tamata rebe esi trima Au mo le esi trima Auku lepataru more. ⁴⁹ Le Au lepa lulu laleKu mo po bei AmaKu rebe Iulake Au luake Itiluke ete au, pusue yelu rebe suke Au betekele ete imire. ⁵⁰ Au rekwa be saisa rebe Iulake Au betekele ete imire, eono imi rue kai Alla eti pela. Hoko Au luake, saisa rebe AmaKu Ibeteke ete Aure, Au betekele ete imi.”

13

Yesuse Ikoa Eni maka luluaru esi lelalaru

13:1-17

¹ Eleki ele bobanure pesta tamata Yahudiaru esi nete suike loko Alla Isirie esi ntuana menaru bei Mesire hoko Yesuse Irekwa peneka be Ileu bei nusa meije loko Amaije, esi petuaru mere peneka. Yesuse Ioki Eni tamataya mei nusa meije, kai meije esi petua kena Iaseluke be Iokisi titinai.

² Kena kmaure, Yesuse kai Eni maka luluaru esi rue kane sakesa. Ro tiare esi elake ekbasae

Yudase, Simone Iskariote eni nanare laleije menai peneka leke iabelie Yesuse ete tamata rebe esi suka bunuIje. ³ Yesuse Irekwa be AmaI Iriluke pusue nusa meije kena Ikbsae peneka. Kai Irekwa lekwe be Iluake bei Alla, kai namake Ilesu suike loko Alla lekwe. ⁴ Hoko Yesuse Ikele kai Ilesu eni lapu nanuke, kai Ibali akwaIje kena handoke nurui. ⁵ Eleki Iiliti kwele kena baskome inai sae, eleki Iono kena Ikoa Eni maka luluaru esi lelaru kai Ibasu esi lelaru kena handoke nurui rebe Ibali akwaIje kenare. ⁶ Kena Ikoa roma Simone rebe kotine Petrusu, Simone iombe, “Tuhane, Akoa auku lelele yake.”

⁷ Yesuse Iombe, “Saisa rebe Au onoe meije anati mosa po tatike pine anati sa.”

⁸ Petrusu iombe, “Yake Tuhane, Akoa auku lelele, au suka kwalele mo le mere mise mo.”

Po Yesuse Iombe, “Sepu Au koa amu lelele mo hoko amu hubungane kai Aure sae mo.”

⁹ Simone Petrusu iombe, “Ele mere hoko, Tuhane, batuke auku lelele yake po balakue kai ulukue lekwe.”

¹⁰ Yesuse Iombe, “Tamata rebe isuku pende, iputi pusui peneka. Hoko batuke koa eni lelele neka. Imia meiju imi puti peneka po imi pusumi mo.” ¹¹ Yesuse Ibeteke be pususi more, le namake pine sire iabeliNe Irekwa peneka.

¹² Kena Yesuse Ikoa Eni maka luluaru esi lelaru pela eleki Ialike eni lapu nanuke kai Iruue suike. Yesuse Iombe, “Imi nati saisa rebe Au ono ete imire o? ¹³ Imi kotie Aure Kuru kai Tuhane. Mere tinai, le Aure imi Kuru kai imi Tuhane. ¹⁴ Hoko sepu Au rebe imi Kuru kai imi Tuhane Au koa imi lelaru, imi ruami lekwe suke imi koa

lalele lomai lekwe. ¹⁵ Au tiluke lalane meije ete imi, leke imi layani lomai lulu saisa rebe Au ono ete imi pende. ¹⁶ Auku lepate meije tinai: suke imi lulu Au layani imire le imi ela lesi bei Au mo. Imire Auku makerike. Tamata makerike iela lesi bei ile rebe ikerike eteije mo, kai tamata rebe isupu ulake iela lesi bei ile rebe iulakine mo. ¹⁷ Sepo imi rekwa pusue meije peneka pine imi ono lulue hoko Tuhane Iono lalemi ndina.”

*Yesuse Ibeteke saisa rebe Yudase isuka onore
13:18-20*

¹⁸ Yesuse Ibeteke lekwe be, “Namake ile sae me ilulu saisa rebe Au betekele mo hoko namake Tuhane Iono laleije ndina mo. Au bitike imi kena lulu Au hoko Au rekwa lalemi titinai. Imi lene mimise! Bei imire namake ile sae me iono lulu Alla Eni lepate rebe lekire esi lepate matai ebeteke be, ‘Sire pine ikane kai Au kena otoi esa, namake ihali mulini kena ikeu beiKu.’ ¹⁹ Meije Au betekele ete imi kena eono mosare, leke sepo imi selu yelu rebe Au betekelu ete imi pende uonore, pine imi persaye be Aure sia, rebe Au beteke ete imi pende. ²⁰ Auku lepate meije tinai: Sire pine itrime Ile rebe Au ulakiNe, hoko mere itrime Au peneka. Kai sire pine itrime Au, hoko mere itrime Ile rebe Iulake Aure peneka.”

*Yesuse Ilepae Yudase
13:21-30*

(Mat. 26:21-25; Mrk. 14:18-21; Luk. 22:21-23)

²¹ Kena Yesuse Ibeteke mere pela, lalaleje susa titinai, eleki Ibeteke ntoli ete Eni maka luluaru be, “Auku lepate meije tinai: Bei imia meiju namake ile sae me iabelie Au.”

²² Eleki Eni maka luluaru esi limese lomai, esi herane titinai le esi rekwa mosa be Yesuse Ibeteke mere sia. ²³ Yesuse Eni maka lulu rebe lokini titinaije irue me Yesuse leine.* ²⁴ Simone Petruse ikode lokoi leke itneu Yesuse be mere sire.

²⁵ Eleki kwetele mere isisa loko Yesuse kai ibeteke be, “Tuhane, sire?”

²⁶ Yesuse Iombe, “Namake Au lutu roti kena obare eleki Au riluke etei, hoko imere.” Eleki Yesuse Irana roti, Ilutu kena obare eleki Irilukele ete Yudase, Simone Iskariote eni nanare. ²⁷ Kena Yudase irana roti mere eleki ro tiaru esi elake kbasae laleije sosoli. Yesuse Iombe, “Saisa rebe asuka onore aonoe nunu noma.” ²⁸ Sie rebe esi kane ete mere sae kuesa inati Yesuse Eni lepate loko Yudase mere mo. ²⁹ Leini esi noake be Yesuse Iulake Yudase kena isabe sasaisa kena pakele me pesta mere, pise keu riluke kepene ete tamata susate. Esi noake ele mere le Yudase esi benda-hara.

³⁰ Kena Yudase irana roti mere peneke, eleki isiri sosoli. Kena mere kpetu peneka.

*Yesuse Ibeteke pleta beluke ete Eni maka luluaru
13:31-35*

³¹ Kena Yudase ikeu peneka, Yesuse Iombe, “Alla Iono tamata esi holmate Au, Tamata Eni Nanae meije, esi petuaru meije peneka. Kai tamata esi holmate Allare baue saisaisa rebe Au onore. ³² Sepo tamata esi isike Allare baue saisaisa rebe Au onore, hoko Alla Iholmate Aure baue rebe Ionore. Kai Alla Iholmate Au sosoile reneka. ³³ Kuanae imi, Au rue takwali kai imi moneka.

---

* **13:23** Buku meije Yohanese ilekie. Yohanese isuka beteke ruai eni nane mo. Batuke ibeteke loko ruai be Yesuse Eni maka lulu rebe lokini titinai.

Namake imi nikwa lokoKu, po lupe rebe Au beteke ete Yahudiaru esi elakaru pende, meije Au beteke ete imi lekwe be, “Otoi rebe Au keu lokole imi supu keu loko mo. ³⁴ Imi pusumi lene mimise! Meije Au riluke pleta beluke ete imi. Suke imi oki lomai. Imi oki lomaije suke molupe Au oki imire. ³⁵ Le sepo imi oki lomai hoko tamata esi rekwa be imire Auku kwetela.”

Yesuse Iombe namake Petruse ibeteke ete tamata maketa be irekwaI mo

13:36-38

(Mat. 26:31-35; Mrk. 14:27-31; Luk. 22:31-34)

³⁶ Simone Petruse itneu Yesuse be, “Tuhane, namake Akeu etia?” Yesuse Iombe, “Au keu meije asupu keu kai Au mo! Namake pine akeu luluKu sa.”

³⁷ Petruse iombe, “Tuhane, le mula pine au supu keu kai Ale kena meije mosare? Au suka kena mata le Tuhane Amu nane peneka.”

³⁸ Yesuse Iombe, “Petruse, asuka mata le Au tinai o? Alene mimise! Namake manure totlae mosare, abeteke ete tamata makete rebai telu peneka be arena Au mo.”

14

Yesuse Ibuka lalane ete ite kena keu loko AmaI

14:1-14

¹ Yesuse Ibeteke loko Eni maka luluaru be, “Imi rilami yake. Imi hlaleke loko Alla kai hlaleke loko Au lekwe. ² AmaKu Eni lumare otoi bokala kena rue. Au keu lokole leke Au aknekae otoi ete imi. Au beteke mere ete imi le imi otoi mere eme titinai. ³ Sepo Au aknekae imi otoi je peneka, pine Au leu kena rana imi leke ite keu loko otoi mere leke

otoi rebe Au rue kenare ete mere lekwe imi me. ⁴ Imi rekwa lalene loko otoi rebe Au keu lokore peneka.”

⁵ Eleki Tomase iombe, “Tuhane ami rekwa otoi rebe Akeu lokore mosa, hoko ami rekwa lalane loko otoi mere elia?” ⁶ Yesuse Iombe, “Au meje pine ono lalane ete tamata rebe esi keu loko Allare. Bei Au pine tama esi rekwa saisa rebe nkenale bei Allare kai esi supu rue kaiNi eti pela. Sire rebe ikeu loko AmaKu, batuke isakesa kai Au pine tetue AmaKu. ⁷ Imi rekwa Au peneka hoko mere imi rekwa AmaKu lekwe. Kai meije imi rekwaI kai seluI peneka.”

⁸ Pilipuse iombe, “Tuhane, tiluke AmaMu ete ami, mere mise ete ami peneka.”

⁹ Po Yesuse Iombe, “Pilipuse, Au sakesa kai imi takwali peneka, yo arekwa Au more. Sire pine iselu Au, mere sakesa kai iselu AmaKu peneka. Hoko le mula pine abeteke be Au tiluke AmaKu ete imire? ¹⁰ Pilipuse, Au kai AmaKue esare apersaye moyo? Au kai AmaKue esa hoko saisa rebe Au betekele ete imire, lenele le mere Au lepae bei laleKu rua mo po Au kai AmaKue esa kai saisa rebe Au onore sakesa kai Ionore neka. ¹¹ Persaye Auku lepataru be Au kai AmaKue esa. Pise persaye loko Au bei tanda herana rebe Au onoule pende. ¹² Auku lepate meije tinai. Sire rebe ihlaleke loko Au, hoko tatike pine iono tanda herane lupe Au onoule pende. Tinai, namake iono tanda herane lesi bei rebe Au onoule le namake Au keu kai AmaKu loko otoi sae me. ¹³ Kai saisa rebe imi kotiele, Au rilukele ete imi le imire Auku maka lulu peneka, leke sisi holmate AmaKu rame bei saisa rebe Au onoe eteise. ¹⁴ Au beteke ete imi

suike lekwe be, ‘Saisa rebe imi kotiele kena Auku nane, Au rilukele pusue ete imi.’ ”

Yesuse Italuke be Alla Iriluke Ro Misete
14:15-31

¹⁵ Yesuse Ibeteke lekwe be, “Sepo imi oki Au titinai hoko imi lulu Auku pletaru pusulu. ¹⁶ Kai namake Au kotie bei AmaKu leke Iono Ro Misete Ikbasaе imi kena seli Au kena ono imi ktili, kai namake Ikbasaе imi rame. ¹⁷ Ro Misete mere bei Alla rebe beteke nkenale bei Allare. Tamata mei Nusa meije esi trimaI mo le esi seluI mo kai esi rekwaI mo. Po imi rekwaI le Ime kai imi kai tatike pine imi kaiNe esa.

¹⁸ Namake Au sebeie imi lupe kwete kwasoi mo. Po namake Au leu suike loko imi. ¹⁹ Takwali moneka tamata mei nusa meije esi selu Au mon-eka. Po namake pine imi selu Au suike. Namake Au kwana suike hoko namake imi lekwe, kwana suike neka. ²⁰ Sepo Au kwana suike peneka pine imi rekwa be Au kai AmaKue esa. Kai imi lekwe, esa kai Aure neka.

²¹ Sire pine itrima Auku lepataru kai Iono lulue hoko ile mere ioki Au. Amaku lekwe Ioki tamata rebe ioki Au titinaije. Au okiNi kai Au aselukeKu etei rame.”

²² Eleki Yudase makete rebe Yudase Iskari-ote more iombe, “Tuhane, le mula pine namake AaselukeMu ete ami, yo ete tamata nusa meije more?”

²³ Yesuse Iombe, “Sepo sire ilulu Auku lepataru hoko mere ioki Au titinai. Kai Amaku Iokini. Kena meije Au kai Amaku Ami me kaini. ²⁴ Sire pine ioki Au mo hoko ilulu Auku lepataru mo. Kai lepata rebe imi lenelu pende, mere bei Au ruaKu mo po bei AmaKu rebe Iulake Au lomeije.

²⁵ Au beteke meije pusue ete imi kena Au rue sakesa kai imi sare. ²⁶ Po sepo Au leu loko Amaku peneka hoko AmaKu Iriluke Ro Misete Itapa imi. Namake Ro Misete mere Iluake kena Auku nane. Iatetuke imi kena sasaisa neka kai Ianete imi loko pusue saisa rebe Au betekele ete imire. ²⁷ Namake Au ono lalemi ndene saka laleKue ndene kena sasaisa neka. Lale ndenete ele mere tamata mei nusa meije sae blake mosa. Hoko kaplalemi yake kai rila yake.

²⁸ Imi lene Au beteke ete imi peneka be, ‘Au keu po Au leu suike loko imi sa.’ Sepo imi oki Au titinai hoko namake lalemi ndina le Au keu loko AmaKu le Eni kbasare lesi bei Au. ²⁹ Au beteke pusue meiju ete imi peneka po pusue meru uono mosa, po leke kena yelu meru uonore imi persaye. ³⁰ Au lepa boka moneka le ro tiaru esi elake rebe kbasae nusa meije eluake peneka. Po Ikbasa Au mo. ³¹ Po namake Au sebeie Au mata leke Au lulu saisa rebe Amaku Ibetekele pende leke tamata mei nusa meije esi rekwa be Au oki AmaKu.

Esalere! Mai ite keu bei meije.”

15

Yesuse saka anggure aini rebe misete

15:1-8

¹ Yesuse Ibeteke loko Eni maka luluaru pake umpama be, “Au meije saka anggure aini misete kai Amakue saka tamata rebe eni ndinu anggure mere. ² Auku sainaiju mere imi. Hoko sanai rebe ubua more Itetue yo sanai rebe ubuare Iandita beilu mimise leke ubua boka lesi leneka. ³ Imi persaye Auku lepataru peneka hoko imi dosaru sae moneka. ⁴ Imi esa kai Au kai Au lekwe esa

kai imi. Ai sanaije lekwe ebua bei ruale mo, ebua sepo ere sakesa kai esi aine. Sakesa neka imi supu hlamate sepo imi haie Au.

⁵ Aure saka anggure aini kai imire esi sanaiju. Sire rebe ihaie Au, Au haieni hoko isupu hasile boka titinai le sepo imi haie Au mo hoko imi ono sasaisa moneka. ⁶ Sire rebe ihaie Au mo isupu poie lupe poie ai sanaije eleki enseki. Eleki tamataru esi lupukele eleki esi poiele kena aure leke tutuele. ⁷ Sepo imi haie Au kai Auku lepataru imi lene lokolu hoko imi kotie sasaisa rebe imi suka kena kotiele bei Aure, imi supue. ⁸ Sepo imi ono misete sasaisa neka hoko mere etiluke be imire Auku maka lulu titinai kai mere imi holmate Amaku.”

Pleta kena oki lomai
15:9-17

⁹ Yesuse Ibeteke lekwe be, “Lupe AmaKu Ioki Au, Au lekwe oki imi. Hoko imi rue kai lomai lupe Au oki imire. ¹⁰ Sepo imi lulu Auku pletaru hoko imi nete rame loko Au oki imire, lupe AmaKu Ioki Au rame le Au lulu AmaKu Eni pletaru.

¹¹ Au beteke pusue meiju ete imi leke laleKu ndinare, eono laleime ndina rame kai lalemi ndina titinai. ¹² Imi lene Auku pleta meije mimise: imi oki lomai lupe Au oki imire. ¹³ Tamata rebe isuka kena riluke nanakwalaije kena mata seli eni ebearu, ile mere rebe iokisi titinai. ¹⁴ Auku ebe kena imi sepo imi lulu Auku pletaru ete imire. ¹⁵ Au kotie imire Auku tamata makerike moneka le tamata makerike irekwa, ile rebe ikerike eteije eni makerike mo. Po Au kotie imire Auku ebe le Au beteke pusue yelu rebe Au lenelu bei AmaKue ete imi peneka. ¹⁶ Imi bitike Au mo po Au pine

bitike imi. Kai Au teu imi peneka kena imi keu lepae Sou Misete kai ono tamata boka esi hlaleke loko Au, kai tamata rebe hlaleke loko Aure tapa rame leke saisa rebe imi kotiele bei AmaKu kena Auku nane, Irilukele ete imi le imire Auku tamata peneka. ¹⁷ Auku pleta ete imire meije, ‘Suke imi oki lomai.’ ”

Tamata mei nusa meije lalesi tiake Yesuse kai Eni maka luluaru
15:18-27

¹⁸ Yesuse Ibeteke lokosi suike lekwe be, “Sepo tamata lalesi tiake imi hoko nete be lalesi tiake Au akmena bei imi peneka. ¹⁹ Imi lulu tamata mei nusa meije esi sukare hoko lalesi tiake imi mo po Au bitike imi bei tamata mei nusa meije peneka hoko imi lulu tamata mei nusa meije esi sukare moneka, hoko lalesi tiake imi. ²⁰ Imi nete loko saisa rebe Au betekele ete imi pende be, tamata esi ono susate ete Au peneka hoko esi ono susate ete imire neka. Kai sepo esi lulu Auku lepataru hoko esi lulu imi lepataru neka. Le tamata makerike iela lesi bei tamata rebe ikerike eteije mo. ²¹ Esi ono susate ete imi le imi lulu Aure pe. Esi ono pusue meru ete imi le esi rekwa Ile rebe Iulake Aure mo. ²² Sepo Au luake mo kai Au beteke pusue meru etesi mo hoko Alla Ileuke sala etesi mo. Po meije Au luake peneka kai Au beteke pusue meru etesi peneka po esi ono lulu mo hoko esi ono dosa. Hoko esi lepa le ruaise esi guna sasaisa mo. ²³ Sire pine laleije tiake Au, mere laleije tiake AmaKu lekwe. ²⁴ Sepo tanda herane rebe tamata makete esi onore saisa more Au aselukele etesi mo hoko esi supu dosa mo. Po meije masike esi selu pusue

meru lekwe po lalesi tiake Au kai AmaKue neka.
²⁵ Tuhane Eni lepate rebe Musa ilekie rebe esi atula kena esi lulure ebeteke be: Lalesi tiake Au papalani. Hoko lepate mere eonore mere peneka.

²⁶ Namake Au ulake Maka tapa sae Iluake loko imi. Iluake bei Amaku. Ilere Ro Misete rebe beteke Alla Eni nkenalaru. Kai Ibeteke Au lekwe.

²⁷ Kai imi lekwe suke imi lepae loko Au ete tamata makete le kena Au kerike memenai mei nusa meije imi haie Aure pe.”

16

Tahane rame

16:1-4a

¹ Yesuse Ibeteke lekwe be, “Au beteke pusue meije ete imi leke kaplalemi yake kai imi hleke bei hlaleke loko Aure yake. ² Le namake imi supu sui bei luma ibadare. Kai roma esi peture tamata rebe esi bunu imire esi noake be mere Alla Iulakesi. ³ Esi ono ele mere le esi rekwa Au mo kai AmaKu mo. ⁴ Po Au beteke pusue meiju ete imi, leke roma esi peture imi nete be Au betekele ete imi peneka.”

Ro Misete Itapa tamata rebe hlaleke loko Yesuse

16:4b-15

Yesuse Ibeteke lekwe be, “Au beteke susata rebe tatike pine uonore ete imi bei kena imi lulu Au menaije mo le roma meije Auru haie imi sa, ⁵ po meije Au leu loko AmaKu rebe Iulake Au lomeije reneka, po sae bei imi itneu Au mo be, ‘Akeu loko etia?’ ⁶ Po meije imi kaplalemi le saisa rebe au beteke pende be namake pine Au keu. ⁷ Imi persaye Au beteke meije: Au keu bei imire mise lesi ete imi. Le sepo Au keu mo hoko Ro Misete Iluake loko imi kena Itapa imi mo. Po sepo Au

keu hoko Au ulake Iluake loko imi. ⁸ Sepo Iluake namake Ibeteke be tamata nusa meije esi ono dosa peneka kai beteke saisa rebe lulu Allare nkenare kai beteke loko Alla Eni hukume ete nusa meije. ⁹ Kai Ibeteke be tamata esi ono dosa peneka le esi hlaleke loko Au more. ¹⁰ Kai Ibeteke be saisa rebe Au onore lulu Allare nkena. Namake esi rekwa be me Alla oaIje Au nkena le Au keu leke Au sakesa kai AmaKu. Kena mere imi selu Au moneka. ¹¹ Ro Misete pine Ilepae loko Alla Ihukume nusa meije le petu kena Alla Ihukume ro tiaru esi elake rebe kbasae nusa meije, emere peneka.

¹² Yelu bokala me sa rebe suke Au betekelu ete imi, po namake imi nati mo. Hoko Au betekelu mosa. ¹³ Po sepo Ro Misete Iluake hoko Ibeteke nkenale bei Alla kai namake Iatetuke imi leke imi rekwa be nkenale mere saisa. Ilepae bei laleI ruaI mo po bei saisa rebe Ilenele kai Ibeteke saisa rebe tatike pine pamulire eonore ete imi. ¹⁴ Saisa rebe Au betekele ete Ro Misete, Ibetekele ete imi. Ro Misete Iisike Aure ele mere. ¹⁵ Pusue yelu rebe AmaKu Eniere mere Aukue. Ele mere hoko saisa rebe Ro Misete Ibetekele ete imire, Au betekele eteI.”

Masike imi supu susate po namake laleime ndina rame

16:16-33

¹⁶ Yesuse Ibeteke lekwe be, “Lau mo imi selu Au moneka po lau mo imi selu suike Au leneka.”

¹⁷ Eleki kena Yesuse Eni maka luluaru esi lene mere, esi beteke loko lomai be, “Le mula pine Ibeteke loko ite be lau mo ite seluI moneka, po lau mo ite selu suikeNi leneka? Kai Ibeteke lekwe be lkeu loko AmaIje?” ¹⁸ Kai esi tneu lomai lekwe be,

“Ibeteke be, ‘Lau mo.’ Mere esi natire be mula? Ite rekwa esi natiru mo.”

¹⁹ Yesuse Irekwa be esi suka tneu saisa beiNi hoko Ibeteke lokosi be, “Imi tneu lomai loko saisa rebe minae Au betekele be, ‘Lau mo imi selu Au moneka po lau mo imi selu suike Au lenekare o?’

²⁰ Imi lene mimise! Kena Au keu peneka, tatike pine imi hnasike Au po tamata mei nusare lalesi ndina. Imi susa po tatike pine imi susare lelie kena lale ndinate. ²¹ Ite selu, tamata bina kena iruele kwetele iblake kera titinai po kena iruele kwetele pela peneka inete loko iblake kera mere moneka le laleije ndina le eni nanare ruelei peneka.

²² Ete imi lekwe sakesa neka. Kena meije imi susa loko Au po Au leu suike leke ite tetue lomai, hoko lalemi ndina titinai. Sae makete iono imi susa suike moneka. Lalemi ndina rame.

²³ Kena petu mere imi tneu sasaisa loko Au moneka. Imi lene mimise! Sasaisa rebe imi kotiele bei AmaKu kena Auku nane, Irilukele ete imi. ²⁴ Roma meije imi kotie saisa bei Amaku kena Auku nane mosa. Po meije imi kotie saisa kena Auku nane hoko imi supue leke lalemi ndina rame.

²⁵ Pusue meiju Au lepae kena umpama. Po takwali moneka Au lepa loko imire pake umpama moneka po Au lepae loko Amaku ntontoli ete imi.

²⁶ Kena petu mere imi kotie loko Amaku kena Auku nane. Kai Au kotie loko AmaKu ete imi moneka. Kai Ilene imi, ²⁷ le AmaKu Ioki imi titinai. Ioki imi le imi oki Au titinai kai imi persaye be Au luake bei Alla. ²⁸ Au luake lomei nusa meije bei AmaKu, po meije Au leu bei nusa meije loko AmaKu.”

29 Eleki Eni maka luluaru esi ombe, “Meije Tuhane Abeteke ntoli ete ami peneka kai Alepare pake umpama moneka. 30 Ami rekwa peneka be masike ami beteke saisa rebe ami tneu bei Tuhane Ale mo po Arekwa ami lalemaru peneka. Hoko ami persaye be Aluake bei Alla.”

31 Yesuse Iombe, “Kwetala imi! Hoko meije imi persaye loko saisa rebe Au betekele o? 32 Imi nete! Namake petua pamuliaru, kai esi petuaru meije peneka kena imi naya bei Au. Imi leu loko imi ruami otoije kai imi sebie Au ruaku. Po Au ruaku mo le Amaku Ihaie Au.

33 Pusue meiju Au betekele ete imi leke lalemi ndene le imi kai Aure esa peneka. Mei nusa meije imi supu susata boka titinai po lalemi ktili neka le nusa meije esi ktiline Au nabu peneka.”

17

Yesuse Ikotie loko Alla leke Amai kai RuaI lekwe supu isike

17:1-5

1 Yesuse Ilepae pusue meru eleki Ilimese lolete lanite kai Ikotie be,
“Amate, meije roma esi petu rebe Ama Ateure peneka.

Au kotie Ama Aaseluke Auku kbasae
rebe hita titinaije leke tamata esi selue.
Leke bei mere lekwe Au aseluke Ama Amu kbasae
rebe hita titinaije.

2 Amate, Aono Au kbasae pusue tamata mei nusa
meije peneka,
leke Au ono pususi supu rue eti pela.
Sie rebe esi rue eti pelare, mere sie rebe Arilukesi
ete Aure.

- ³ Supu rue eti pelare natire be: leke esi rekwa Ama Ale ruaMue Alla rebe tinai, kai esi rekwa Aure Yesuse Kristuse, rebe Ama Aulake Au kena luake.
- ⁴ AmaKu, Au holmate Ama Ale mei nusa meije peneka
kena Au kerike pelae Auku makerike rebe Ama Aulake Au kerikele.
- ⁵ AmaKu, Au kotie bei Ale leke Au leu suike loko Ale,
Au supu kbasa rebe hita titinai lupe luaIkie kena nusa meije tola mosare.”

*Yesuse Ikotie loko Alla ete Eni tamataru
17:6-26*

- ⁶ Yesuse Ibetেকে লেকে বে,
“AmaKu ndete surga, Au alenake Ama Ale ete tamata mei nusa meije rebe Arilukesi ete Aure peneka.
Kai esi lulu Amu lepataru peneka.
- ⁷ Meije esi rekwa lepate rebe Au betekele eteise peneka kai pusue rebe Au onoule, bei AmaKu Ale.
- ⁸ Le pusue lepate rebe Abeteke ete Aure, Au betekele etesi peneka kai esi trima peneka.
Esi rekwa titinai be Au luake bei Ama Ale kai esi persaye be Au luake, Ama Aulake Au.
- ⁹ Ama, Au kotie etesi. Au kotie ete nusa meije mo,
po batuke Au kotie ete sie rebe Ama Arilukesi ete Aure
le sie meru AmaKu Amu tamataya.
- ¹⁰ Auku tamataru sakesa kai AmaKu Amu tamataru neka.
Kai AmaKu Amu tamataru sakesa kai Auku tamataru neka.

Kai bei sie meru pine Au supu holmate.

¹¹ Meije Au luake loko Ama Ale. Au rue mei nusa moneka,
po erisi mei nusa sa.

AmaKu Amise titinai le dosa sae mo!

Ama Arakasi kena Amu kbasa rebe arilukele ete Au pende,
leke onosi esa lupe Ama kai Aure esare.

¹² Kena Au mei kaisi sare, Au rakasi kena Ama Amu kbasare.

Au rakasi leke esi supu hlamate, batuke ile esa pine mo.

Ile mere rebe teu peneka be tatike pine isupu poie kena otoi narakare.

Eono ele mere leke rebe lekie me Alla Eni lepate eonore mere peneka.*

¹³ Meije Au luake loko Ama Ale, Au beteke pusue meiju ete Ama Ale kena Auru mei nusa sare, leke lalesi ndina lupe laleKue ndinare.

¹⁴ Au beteke Amu lepataru etesi peneka.

Tamata rebe esi lulu Auku lepataru more laleisu tiakesi,

le esi lulu nusa meije esi sukare mo,

saka Au lekwe lulu nusa meije esi sukare more neka.

¹⁵ Au kotie leke Ama Aranasi bei mei nusa meije mo,

po Au kotie leke Arakasi bei ro tiaru esi elake rebe eono tiare.

¹⁶ Sakesa kai Aure neka, Au lulu nusa meije esi sukare mo,

sie lekwe esi lulu nusa meije esi sukare more neka.

---

* **17:12** Isi. 41:10

- 17 Ama Apake Amu lepata rebe nkenale leke
Aonosi kena Amu tamata rebe esi dosa sae
mo.
- 18 Sakesa kai Ama Aulake Au lomei nusare,
ele mere lekwe Au ulakesi kena beteke Auku
lepataru ete tamata mei nusa meije.
- 19 Beisi pine Au riluke nanakwalaKue lulu Ama
Amu laleume ruamu,
leke esi ono Ama Amu tamata,
kena esi layani Ama Ale le esi persaye Ama
Amu lepate nkenale.
- 20 AmaKu, Au kotie batuke ete ruasi mo po Au
kotie ete sie maketa lekwe rebe esi lulu sie
meru esi lepataru
eleki esi hlaleke loko Au pende.
- 21 Au kotie leke pusue laleisu esa lupe luaIje.
Au kotie leke esi esa kai Ite leke tamata mei nusare
esi persaye be Au luake lomei nusare,
Ama Aulake Au.
- 22 Au onosi supu holmate lupe Aono Au supu hol-
mate.
Leke esi esa lupe luaIje esare neka.
- 23 Au kaisi kai Ama kai Au, ite esa kai lomai titinai.
Leke tamata mei nusa meije esi rekwa be Au luake
lomei nusare,
AmaKu Aulake Au kai Aokisi sakesa kai Aoki Aure
neka.
- 24 AmaKu, Au kotie bei Ale leke sie rebe Arilukesi
ete Aure esi me kena lakwakue neka
leke esi selu Auku kbasa hita titinai rebe Ama
Arilukele ete Aure
le Ama Aoki Au bei kena nusa meije tola mosa.
- 25 AmaKu, Ankena! Tamata mei nusa meije esi
rekwa Ale mo,
po Au rekwa Ama Ale.

Kai Auku maka luluaru lekwe esi rekwa be Au luake lomei nusare, Ama Aulake Au.

²⁶ Au beteke Ama Ale etesi peneka, kai Au ono mere rame
leke esi oki tamata makete saka Ama Aoki Aure
kai leke esi esa kai Au.”

18

Yesuse Isupu kerike

18:1-11

(Mat. 26:47-56; Mrk. 14:43-50; Luk. 22:47-53)

¹ Kena Yesuse Ikotie loko Alla pela eleki Yesuse kai Eni maka luluaru esi keu lopai kwele nsekile rebe kotiele Kidrone, esi tebai. Ete mere ndinu sae, saitune ukusu boka titinai hoko Yesuse kai Eni maka luluaru esi kusu ndinu lalei mere kai esi rue ete mere. ² Ndinu mere Yudase rebe iriluke Yesuse ete tamata rebe esi suka bunuIje irekwae peneka, le Yesuse Irue sakesa kai Eni maka luluaru ete mere rebai bokala peneka. ³ Hoko Yudase iluake ete mere sakesa kai solalu Romawi bokala kai maka raka Tuhane Eni Lumare, esi kerisari, ai buai, lampu kai obore. Tamata meru esi supu ulake bei imama elaka kai tamata Parisiaru.

⁴ Yesuse Irekwa yelu rebe tatike pine uono kenalje peneka, eleki Itehaikesi kai Itneusi be, “Imi nikwa loko sire?”

⁵ Esi ombe, “Ami nikwa Yesuse tamata bei Nasarete.” Yesuse Iombe, “Mere Au.” Yudase rebe iriluke Yesuse ikele sakesa kaisi ete mere neka.

⁶ Kena Ibeteke be, “Mere Aure,” esi sele beiNi kai esi koli lope tapele. ⁷ Eleki Itneu suike leneka be, “Imi nikwa loko sire?” Esi ombe, “Yesuse tamata bei Nasarete.”

⁸ Yesuse Iombe, “Au beteke ete imi peneka be, ‘Mere Au.’ Sepo imi nikwa lokoKu hoko tamata maketa rebe esi sakesa kaiKu meije sebeie esi leu.” ⁹ Yesuse Ilepā ele mere leke Eni lepate rebe akmena Ibetekele be, “AmaKu, tamata rebe Ar-ilukesi eteKue, Au rakasi leke esi supu hlamate,” eonore mere pene.

¹⁰ Kena mere Simone Petrusē iliku sari nanuke hoko isirae bei esi lumare eleki ilasa tamata mak-erike ete imame elake eni tinaloine teue. Tamata makerike mere eni nane Malkuse. ¹¹ Eleki Yesuse Ibeteka loko Petrusē be, “Kusue amu sarire kena esi lumare! Abetinake susate rebe AmaKu Iono Au supure, Au suka mo moyo?”

*Petrusē ibeteki rebai telu be irena Yesuse mo
18:12-27*

(Mat. 26:57-75; Mrk. 14:53-72; Luk. 22:54-71)

¹² Eleki solalua meru kai esi elake kai tamata maka raka Tuhane Eni Lumare esi kerike Yesuse eleki esi loI. ¹³ Esi kerī Yesuse loko Hanase, Kayapase amai tamoli. Kayapase mere imame elake kena musune mere. ¹⁴ Kai ile mere pine iahnau tamata Yahudiaru esi elakaru peneka be, “Mise lesi tamata esa imata ete tamata bokala.”

¹⁵ Simone Petrusē kai Yesuse Eni maka lulu sae lekwe luasi lulu Yesuse. Yesuse Eni maka lulua sae mere imame elake irenai peneka. Hoko ikusu lulu Yesuse lopai luma uweije.

¹⁶ Eleyo Petrusē ikele me muli, me pagare esi meture. Eleki Yesuse Eni maka lulua rebe impe lale kai Yesuse mere isiri ilepa kai bina maka raka meture leke kusue Petrusē lopai lale. ¹⁷ Eleki bina maka raka meture ibeteki loko Petrusē be, “Sala mo, ale mere tamata mere Eni maka lulua lekwe piseo?” Petrusē iombe, “Mo.”

¹⁸ Kpetu mere ndiri titinai hoko makerika kai maka raka imame elake, esi lupuke auwe kena esi pasa. Eleki Petruse ikeu lokosi leke ipasa kaisi.

¹⁹ Imame elake lakwai esa, Hanase rebe iplei peneka itneu Yesuse loko Eni maka luluaru kai yelu rebe Iatetukeule. ²⁰ Eleki Yesuse Iralakeni be, “Au atetuke me tamata bokala oasi, Au atetuke akbunike mo. Kai pi sare Au atetuke me tamata Yahudiaru esi luma ibadaru kai me Tuhane Eni Lumare kai pi sare tamata Yahudiaru esi ete mere lekwe. ²¹ Hoko le mula pine ntuane atneu Aure? Tneu tamata rebe esi lene Au atetukeise, le sie meru esi rekwa saisa rebe Au atetukele eteise.”

²² Kena Yesuse Ilepale mere eleki tamata maka raka sae me ipapake Yesuse kai beteke be, “Anehe kena lepa loko imame elake ele mere rilamu lei moyo?”

²³ Eleki Yesuse Iombe, “Sepo Au lepa meije sala hoko beteke lomei be sala saisa! Po sepo Au beteke meije nkena hoko le mula pine apapake Aure?”

²⁴ Eleki Hanase iulake esi keru Yesuse loko imame elake sae eni nane Kayapase. Kena mere Yesuse balalje eru lo sa.

²⁵ Kena mere Simone Petruse eri pasa sa. Eleki tamata ete meru esi beteke lokoi be, “Ale mere tamata mere Eni maka lulua piseo?” Petruse ilemakesi be, “Mo!”

²⁶ Eleki tamata makerike ete imame elake sae eni luma toini kai makerike rebe Petruse ilasa tinaloine ibeteke loko Petruse be, “Mempetuke au selu asakesa kai Tamata mere, imi rue me ndinu saitune. Lemake yake.”

²⁷ Eleki Petruse ilemake suike leneka be, “Au mo.” Kena mere panuhuke manure totlae.

Esi keru Yesuse loko Pilatuse

18:28-38a

(*Mat. 27:1-2, 11-14; Mrk. 15:1-5; Luk. 23:1-5*)

²⁸ Eleki bebeleti lakwai esa sa esi keru Yesuse bei Kayapase eni lumare kerini me gubernure eni luma. Kena mere tamata Yahudiaru esi kusu gubernure eni luma laleije moneka yapine molia sesi ete mere. Le sepo esi supu moli hoko esi supu kusu pesta nete suike loko Alla Isirie esi ntuana menaru bei Mesire mo. Esi atate ele mere. ²⁹ Hoko Pilatuse isiri lokosi me muli kai ibeteke lokosi be, “Tamata meije Eni sala saisa?”

³⁰ Esi ombe, “Sepu Eni sala saisa mo hoko ami keruNi loko ntuane ale leke mula?”

³¹ Pilatuse iombe, “Imi keruNi kai sebeiye imi teu pakala eteI lulu imi agamare esi hnaune.” Po esi ombe, “Amiki kbasae sae mo kena hukume tamata eti imata.” ³² Eono ele mere leke lulu Yesuse Eni lepate rebe Ibetekela be kena Imatare eono elika.

³³ Eleki Pilatuse ikusu suike kai ikoti Yesuse eleki itneuI be, “Alere Kamale Yahudi o?”

³⁴ Yesuse Iombe, “Atneu ele mere bei ale ruamu pibe tamata makete esi beteke Au ete ale o?”

³⁵ Pilatuse iombe, “Arekwa be aure tamata Yahudi more pi moyo? Amu tamataru ruasi kai imama elakaru pine esi keruMu lomei lokoku. Aono sala saisa?”

³⁶ Yesuse Iombe, “Auku otoije bei nusa meije mo, le sepo bei nusa meije hoko Auku tamataru esi luake kena lisa kaisi peneka leke keru Au ete Yahudiaru esi tamata elakaru yake. Po saisa mo le Auku otoije bei nusa meije mo.”

³⁷ Eleki Pilatuse Iombe, “Hoko Ale mere Kamale, o?” Yesuse Iombe, “Ale ruamu pine abeteke be Aure Kamale. Amu lepate mere tinai. Ruele Au

mei nusare leke Au ono Kamale. Au luake lomei nusa meije kena lepae nkenale. Tamata rebe nikwa nkenale esi lene loko Au.”

³⁸ Eleki Pilatuse iombe, “Rekwa nkenale mere elia?”

Pilatuse iteu pakala kena paku Yesuse ahlake ai batai

18:38b-19:16a

(Mat. 27:15-31; Mrk. 15:6-20; Luk. 23:13-25)

Eleki Pilatuse iisiri suike loko tamata Yahudiaru eleki ibeteke lokosi be, “Tamata meije Eni sala sasaisa mo. ³⁹ Po kena imi pesta nete suike loko Alla Isirie imi ntuna menaru bei Mesire, piasare au sirie tamata bei buije ete imi. Hoko imi suka au sirie Kamale Yahudi ete imi, o?”

⁴⁰ Eleki esi kloloe lokoi be, “Sirie Yesuse yake! Po sirie Barabase.” Barabase mere ikusu bui le ile tamata rebe neune titinai mei nusa Roma.

19

¹ Pilatuse Ilepai kai tamata Yahudiaru pela eleki ikusu kai iulake solaluaru esi teta Yesuse kena mekute buai. ² Eleki solaluaru esi liu liute bei ai nluline sanai, eleki esi alikele kena Yesuse ulu buai. Eleki esi alike lapu nanuke mahmelane kenaI leke seluI saka kamale. ³ Eleki esi lomei susuike me oaiI kai esi ombe, “Hlamate, Kamale Yahudi!” Eleki esi papake asuleiNu.

⁴ Eleki Pilatuse isiri suike kai ibeteke loko tamata bokala meru be, “Imi lene, au sirie Yesuse lome loko imi leke imi rekwa be au supu Eni nsalale sae mo.” ⁵ Eleki esi sirie Yesuse lokosi. Ialike liute bei ai nluline sanai kena uluI kai lapu nanuke mahmelane. Eleki Pilatuse ibeteke lokosi be, “Imi selu tamata mere!”

⁶ Eleki kena imama elakaru kai tamata maka raka Tuhane Eni Lumare esi selu Yesuse, esi biuwe be, “PakuI ahlake ai batai leke Imata! PakuI ahlake ai batai leke Imata!”

Eleki Pilatuse iombe, “Imi ranaI kai sebeie imi ruami pakuI ahlake ai batai neka le au supu tamata meije Eni sala sasaisa mo.”

⁷ Tamata Yahudia meru esi ombe, “Lulu hukume rebe Musa ilekire, tamata mere suke bunuI le Iombe Ilere Alla Eni Nanae.”

⁸ Kena Pilatuse ilene esi beteke ele mere hoko rilai lesi leneka. ⁹ Eleki Pilatuse ikusu suike kai esi kusue Yesuse. Eleki itneu Yesuse be, “Ale mere bei etia?”

Po Yesuse Iralake mo. ¹⁰ Hoko Pilatuse ilepa suike be, “Asuka lepa kai au moyo? Meije au beteke leke Arekwa be au kbasa kena sirieMu kai au kbasa kena pakuMu ahlake ai batai leke Amata.”

¹¹ Yesuse Iombe, “Sepu amu kbasa mere Alla Iiriluke ete ale mo hoko akbasae Au mo. Hoko ile rebe iriluke Au ete ale leke hukume Aure, eni dosare ela lesi bei ale.”

¹² Kena Pilatuse ilene Yesuse Ilepa ele mere, iatula kena isirie Yesuse. Po tamata Yahudiaru esi biuwe lokoI be, “Sepu atie Yesuse hoko ale mere Kaisare eni ebe mo. Le sire pine inaku be ile kamale hoko mere isobue Kaisare.”

¹³ Pilatuse ilene esi lepa ele mere hoko iulake sirie Yesuse, eleki Pilatuse irue me otoi maka teu pakala rebe esi nane Sisine bei batu (kena sou Ibranire Gabata).

¹⁴ Kena mere lau mo olase butu esa lesini lua hkwatare reneka. Ele bobanure petu plei rebe panuhuke pesta tamata Yahudiaru esi nete suike loko Alla Isirie esi ntuana menaru bei Mesire.

Eleki Pilatuse ibeteke loko tamata Yahudiaru be, “Imi Kamale Imeije!”

¹⁵ Eleki esi biuwe be, “BunuI! BunuI! PakuI ahlake ai batai leke Imata!” Pilatuse iombe, “Hoko au paku imi Kamale ahlake ai batai leke Imata, o?” Imama elakaru esi ombe, “Amiki kamale makete sae mo, batuke Kaisare.” ¹⁶ Eleki Pilatuse iriluke Yesuse etesi leke esi pakuI ahlake ai bataije leke Imata.

Tamata esi paku Yesuse ahlake ai batai

19:16b-27

(Mat. 27:32-38; Mrk. 15:21-27; Luk. 23:26, 33-43)

Eleki esi rana Yesuse bei Pilatuse eleki esi kerini. ¹⁷ Yesuse Isiri, Ikeri Eni ai batai rebe tatike pine esi pakuI kenare lolete Otoi Ulu Alati (kena sou Ibranire Golguta). ¹⁸ Esi luake ndete Golguta eleki esi pakuI ahlake ai batai ete mere. Kai esi paku sie luaya sakesa kaiNi lekwe. Yesuse Impe tla yo sae isapleuke mapale kai sae isapleuke makwanale. ¹⁹ Kai Pilatuse iulake esi paku lepate matai ndete baba bei Yesuse uluIje. Lepate matai mere be: Yesuse bei Nasarete, tamata Yahudiaru esi Kamale. ²⁰ Tamata Yahudi bokala esi baise lepate mere le otoi rebe esi paku Yesuse ahlake ai bataije lau bei kotare mo kai lepate mere esi lekie kena sou Ibrani, sou Latine kai sou Yunani.

²¹ Eleki imama elakaru esi ombe, “Ntuane Pilatuse! Leki be, ‘Tamata Yahudiaru esi Kamale yake.’ Po leki be, ‘Tamata meije ruaI Iombe Ile tamata Yahudiaru esi kamale.’ ”

²² Po Pilatuse iombe, “Yake! Saisa rebe au leki pende lulu mere neka.”

²³ Kena solaluaru esi paku Yesuse ahlake ai bataije pela peneka eleki esi rana Eni pakiane eleki esi larae kena ata papelakesi. Kai esi rana Eni lapu nanuke lekwe. Lapu nanuke mere sae iboli mo le bitaele bei ndete roma mpe.

²⁴ Eleki solalua meru esi beteke loko lomai be, “Ite kahi larake lapu nanuke meije yake. Po ite poie undi leke rekwa be sire pine isupure.” Mere eono leke lulu Alla Eni lepate rebe lekire be,

“Esi larake Auku pakiane, kai esi poie undi loko Auku lapu nanuke.”

Kai tinai, solaluaru esi ono ele mere.

²⁵ Me tehaike ai tutini rebe esi pakuI kenare, Yesuse inaI, inaI kwalini, Maria Klopase eni bina kai Maria bei Makdalena esi kele ete mere. ²⁶ Eleki kena Yesuse Iselu inaI kai Eni maka lulu rebe Iokini titinaije esi kele ete mere eleki Yesuse Ibeteke loko inaI be, “Inaku, kwete mokwai mere amu anare.”

²⁷ Eleki Yesuse Ibeteke loko Eni ketele mere be, “Kuebe, matabinane mere inamu.” Eleki bei mere Eni maka lulu mere irana Yesuse inaI kena irue kaini.

Yesuse imata ndete ai tutine

19:28-30

(Mat. 27:45-50; Mrk. 15:33-37; Luk. 23:44-46)

²⁸ Yesuse Irekwa be lau mo teu Eni nasite neka kai lepata bei Alla rebe lekiule uonore reneka, hoko Iombe, “KmalakeKu.”

²⁹ Ete mere anggure maklinute oba toini me. Eleki esi lutu karane opole bei ndau meite kena anggure maklinute mere, eleki esi rilukele kena ai buai rebe esi kotiele hisope, lolete Yesuse biruIje.

³⁰ Kena Yesuse Ihmoso anggure maklinute mere eleki Iombe, “Auku makerike pela penel!”

Eleki Inobo lope kai teu Eni nasite ne.

*Solalu sae me isipa Yesuse apulje
19:31-37*

³¹ Petu rebe esi paku Yesuse ahlake ai bataije esi ele bobanure petu plei panuhuke tamata Yahudi esi pesta nete suike loko Alla Isirie esi ntuana menaru bei Mesire rebe esi namakele. Hoko tamata Yahudiaru esi suka mo be kena esi petu pleije matala rebe pakusi ahlake ai bataije erisi me aia tutinaru sa, le petu plei mere ekena pesta nete suike loko Alla Isirie esi ntuana menaru bei Mesire. Hoko tamata Yahudiaru esi elekaru esi keu loko Pilatuse kai esi kotie beini leke letu tamata rebe esi ndete aia tutinu esi lelalaru leke esi mata nunu kai rulukesi bei aia tutinaru.

³² Eleki solaluaru esi keu kena letu sie meru esi lelalaru. Hoko sie luaya rebe pakusi ahlake ai batai sakesa kai Yesuse letu esi lelalaru akmena.

³³ Eleki kena esi roma Yesuse, esi selu Yesuse Imata peneka. Hoko esi letu Eni lelale moneka.

³⁴ Po solalu sae me isipa Yesuse apulje kena oi hoko lalakwe toha kwele usiri.

³⁵ Tamata rebe ruai eri selu pusue meru, ruai lekwe pine ialenakelu kai yelu rebe ialenakeule tinai. Irekwa be mere tinai hoko ialenakele ete tamata bokala leke esi persaye. ³⁶ Ele mere leke lulu Alla Eni lepate rebe lekiule lepate matai sae be: Eni luline rekwa letu sae kwale mo. ³⁷ Kai me Alla Eni lepate rebe lekiule lekwe, lepate matai sae lekwe be: Esi limese loko Ile rebe esi sipalje.

*Yusupe itola Yesuse kena liane benai**19:38-42**(Mat. 27:57-61; Mrk. 15:42-47; Luk. 23:50-56)*

³⁸ Eleki Yusupe, tamata Arimatea, ikotie bei Pilatuse leke iruluke Yesuse bei ai tutine. Yusupe mere ihlaleke loko Yesuse kai Yesuse Eni maka lulu lekwe po isibake mo le rilai le tamata Yahudiaru esi elakaru. Pilatuse isuka hoko Yusupe ikeu ruluke Yesuse bei ai tutini mere. ³⁹ Kai Nikodemuse rebe kena akmenare iluake loko Yesuse kena kpeture, ikeu sakesa kai Yusupe lekwe. Nikodemuse ikeri leite boini nteleta mure kai tluhane, kasuke kiloa butu telu. ⁴⁰ Eleki luasi ruluke Yesuse kai luasi kopaI kena obite nurui mişete sakesa kai leita boini nteleta meru kena Eni nanakwalalje, lulu piasare tamata Yahudiaru esi onoe kena tamata matale. ⁴¹ Eleki me tehaike otoi rebe esi paku Yesuse ahlake ai bataiye tamane sae ete mere. Ete me tamane tone mere liane benai beluke sae me, tolai matale kena mosa. ⁴² Kai petu mere esi bobanure tamata Yahudiaru esi petu plei. Kai liane benai mere teane hoko esi tolai Yesuse Eni matale ete mere.

20*Yesuse Ikwana suike bei matale**20:1-10**(Mat. 28:1-10; Mrk. 16:1-8; Luk. 24:1-12)*

¹ Kena petu miku bebeleti eru kpetu sa, Maria bei Makdalena ikeu lora liane benai rebe tola Yesuse kenare. Eleki iselu batu elake rebe pele lutike liane benaije esi nanaije eheti kena leini peneka. ² Eleki ibala loko Simone Petrus kai Yesuse Eni maka lulu rebe Iokini titinaije eleki ikoti loko luasi be, “Tamata esi rana Tuhane bei

liane benaije peneka. Esi tolaeNi etiare ami rek-waI mo!”

³ Hoko Petruse kai Yesuse Eni maka lulu sae mere luasi keu lora liane benaije. ⁴ Luasi bala sakesa po Eni maka lulu sae mere inunu lesi bei Petruse hoko iluake akmena nda liane banaije. ⁵ Eleki ibebeke lopai lale hoko iselu obite nurui nanuke misete rebe kopa Yesuse kenare eme. Po Ikusu lopai lale mo. ⁶ Eleki Simone Petruse iluake, ikusu lopai lale. Iselu obite nurui nanuke misete mere lekwe. ⁷ Po iselu obite nurui rebe lo Yesuse uluIje etehaike obite nurui nanuke mere mo, po eluluke tebikele kena otoi makete. ⁸ Eleki Yesuse Eni maka lulu rebe iluake akmenare ikusu leneka, hoko iselu pusue meru mina pine ipersaye be Yesuse ikwana suike peneka. ⁹ Masike kena Alla Eni lepate rebe lekire ebeteke peneka be tatike pine Yesuse Ikwana suike po bei akmena eti meije Eni maka luluaru esi rekwa lepata meru esi natire mo. ¹⁰ Eleki Eni maka lulua lua meru esi leu lorau luma.

Yesuse IaselukeNi ete Maria bei Makdalena
20:11-18

¹¹ Po Maria ikele tehaike liane benaije eleki irani. Kena iranire ibebeke lopai liane benai laleije. ¹² Eleki iselu malekata lua esi pake lapu putile. Esi rue kena otoi rebe tolae Yesuse kenare. Sae irue sapleuke uluIje kai sae irue sapleuke lelale.

¹³ Eleki malekata meru esi tneui be, “Matabi-nane, arani le mula?”

Eleki Maria iombe, “Esi rana auku Tuhane peneka kai au rekwa be esi tolaeNi etia mo.”

¹⁴ Maria ilepa ele mere pela, ihali mulini, iselu

Yesuse Ikele me muline. Po irena be mere Yesuse mo.

¹⁵ Yesuse Iombe, “Matabinane, arani le mula? Anikwa loko sire?”

Maria inoake be tamata mere tamane esi upuije hoko iombe, “Ntuane, sepo ahetie auku Tuhane bei meije hoko abeteke ete au be atolaeNi etia leke au keu ranal.”

¹⁶ Yesuse Iombe, “Maria!”

Eleki Maria ihali loko Yesuse eleki iombe, “Rabuni.” Esi nati kena sou Ibranire ‘Kuru.’

¹⁷ Po Yesuse Iombe, “Matabinane, kerike Au yake le Au keu loko AmaKu mosa! Akeu loko kwaliKusi beteke etesi be Au keu loko AmaKue reneka. Kai ile imi Ama lekwe, Auku Alla kai imi Alla lekwe.”

¹⁸ Eleki Maria bei Makdalena ileu beteke ete Yesuse Eni maka luluaru be, “Au selu Tuhane! Ikwana suike peneka!” Eleki Ibeteke Yesuse Eni hnaune eteise.

Yesuse IaselukeNi ete Eni maka luluaru

20:19-23

(Luk. 24:36-39, 47-49)

¹⁹ Kena petu miku mere neka kena kmau peneka Yesuse Eni maka luluaru esi lupuke lo-mai kena luma sae me kai esi kwara matuaru le rilasi le Yahudiaru esi elakaru. Eleki htutukesi yo Yesuse Ikele me tlaisu eleki Iombe, “Hlamate kenami! Imi supu misete!”

²⁰ Eleki kena Yesuse Ibeteke ele mere pela, Iaseluke Eni balaI rebe esi pakure kai tibuiNi rebe esi sipare. Kena Eni maka luluaru esi seluIje, laleisu ndina titinai.

²¹ Yesuse Iombe, “Hlamate! Imi supu misete! AmaKu Iulake Au lepa Sou Misete, hoko kena

meije Au lekwe ulake imi kena imi lepa Sou Misete ete tamata bokala.” ²² Kena Ibetেকে ele mere pela, Inasi kenasi eleki Ibetেকে be, “Imi trima Ro Misete. ²³ Sepo imi ampune tamata sae eni dosa hoka Alla lekwe Iampuneni. Sepo imi ampune tamata sae eni dosaru mo hoko Alla lekwe Iampuneni mo.”

Yesuse IaselukeNi ete Tomase

20:24-29

²⁴ Yesuse Eni maka lulu sae kwete ktebale eni nane Tomase. Kena Yesuse IaselukeNi ete Eni maka luluaru, Tomase ime mo. ²⁵ Hoko Yesuse Eni maka lulua maketaru esi beteke lokoi be, “Tomase, ami selu iteki Tuhane peneka!”

Po Tomase iombe, “Au selu paku lakwai me balaIje mosa kai au tolai balaku kena paku lakwai mere mosa kai lakwai butai me tibuine mosa hoko Au persaye imi lepata meru mo.”

²⁶ Eleki Petua kwalu suike Yesuse Eni maka luluaru esi lupu suike kena luma mere kai Tomase isakesa kaisi. Esi kwara meturu pusulu. Po hku-tukesi yo Yesuse Ikele me tlelaisu eleki Ibetেকে be, “Hlamate kenami! Imi supu misete!” ²⁷ Eleki Ibetেকে loko Tomase be, “Selu bala lalekue kai kerikele. Bitike balaume kai tolaiena kena tibuikue, Apersaye mo le mula? Persaye noma, meije Au.”

²⁸ Eleki Tomase iralakeNi be, “Yele, meije auku Alla.” ²⁹ Eleki Yesuse Iombe, “Aselu au mina pine apersaye. Tamata rebe esi selu Au mo po esi persaye, Alla Iono laleisu ndina.”

Pusue lekie leke imi persaye

20:30-31

³⁰ Tanda herana maketa bokala sa rebe Yesuse Ionolu me Eni maka luluaru oasi po supu leki pusue kena buku meije mo le boka kuate. ³¹ Po

pusue rebe lekie kena buku meije, leke imi hlaleke be Yesuse, Ile rebe Alla Iulakeni kena hlamate tamata. Ile, Alla Eni Nanae. Kai sepo imi hlaleke lokoI hoko imi supu rue eti pela.

21

Yesuse Iaseluke ruaI ete Eni maka lulua sie itua me tlaka Tiberiase esi laiuluije

21:1-14

¹ Eleki Yesuse Iaseluke ruaI suike ete Eni maka luluaru me tlaka Tiberiase esi laiuluije. Hoko Iaseluke ruaI ele meije: ² Ete me laiului mere Simone Petrus, Tomase rebe kotine kwete ktebale, Natanela bei kota Kana me otoi Galilea, Sebedeuse eni nanaru kai Yesuse Eni maka lulua lua lekwe esi lupuke lomai ete mere. ³ Eleki Simone Petrus ibeteke lokosi be, “Kwalia imi, au keu poie uete.”

Esi ombe, “Ami keu kai ale.” Eleki esi sa kena soa buine, po kena kpetu mere esi supu iane inai kuesa moneka.

⁴ Eleki kena lau mo lemataije bola nere, Yesuse Ikele nda laiuluije po Eni maka lulua esi renaI be mere Yesuse mo.

⁵ Eleki Yesuse Ikoti lokosi be, “Kwalia imi, imi supu iane o?”

Esi ombe, “Ama, supu sasaisa mo.”

⁶ Eleki Yesuse Ikoti be, “Poie imi uete sapleuke makwanale hoko imi supu iane.” Eleki esi poie uete sapleuke makwanale hoko esi neha rua uete moneka le iane boka titinai.

⁷ Eleki Yesuse Eni maka lulu rebe Iokine ibeteke loko Petrus be, “Imi selul mimise! Mere Tuhane Yesuse.” Kena Petrus ilene be mere Tuhane Yesuse, hoko ialike eni lapune le ialike lapune

mo eleki ibua lope tlakare. ⁸ Yo Yesuse Eni maka lulua maketaru esi sai lului kai esi neha uete rebe epenu kena iana meru. Esi lau bei laiuluije mo. Esi lau ke kasuke metera utune neka. ⁹ Eleki kena esi rulu bei soa buine, esi selu auwe lanati, asake iane ndete baba kenae kai roti. ¹⁰ Yesuse Iombe, “Keri iane inai kuila lomei bei iana rebe eku imi supure.”

¹¹ Eleki Simone Petruse isa lorau soa buine eleki ineha uete lora kmalene. Uete mere epenu kena iana elaka bokala, pusure inai utune esa butu lima lesini telu. Masike iana bokala meru po uete kahi mo. ¹² Yesuse Iombe, “Kwalia imi, mai kane.” Eni maka luluaru, rekwa sae inehe kena tneu mo be, mere sia le pususi rekwa be Ile Tuhane Yesuse. ¹³ Eleki Yesuse Itehaikesi kai Irana roti kai iane eleki Irilukele etesi.

¹⁴ Hoko bei kena Yesuse Ikwana suike bei matale, laseluke ruaI ete Eni maka luluaru rebai telu kena mere.

*Yesuse Itneu Petruse be laleije noaI pibe mo
21:15-19*

¹⁵ Eleki kena esi kane pelare, Yesuse Itneu Simone Petruse be, “Simone, Yohanese eni nanae. Aoki Au lesi bei sie meiju lalesi oki Aure moyo?”

Petruse iombe, “Tinai, Tuhane. RuaMu pine Arekwa be au oki Ale.”

Yesuse Iombe, “Pialae Auku dombaru.”*

¹⁶ Yesuse Itneu suike be, “Simone, Yohanese eni nanae. Aoki Au o?”

---

* **21:15** Pialae ete meije maksute be raka tamata makete, riluke manane, li loko tamata makete leke kerake yake kai riluke hnaune leke hlaleke nkenale rame.

Petruse iombe, “Tinai, Tuhane. RuaMu pine Arekwa be au oki Ale.”

Yesuse Iombe, “Pialae Auku dombaru.”

¹⁷ Yesuse Itneu suike leneka be, “Simone, Yohanese eni nanae. Aoki Au o?”

Eleki Petruse laleije penu le Yesuse Itneu rebai telu be, “Aoki Au o?”

Petruse iombe, “Tuhane, sasaisa neka Arekwae. Tuhane, Arekwa peneka be au oki Ale.”

Yesuse Iombe, “Pialae Auku dombaru.”

¹⁸⁻¹⁹ Eleki Yesuse Ilepā kena tiluke Petruse eni matalē eono elia leke tamata esi isike Alla. Yesuse Ibetēke loko Petruse be, “Anete mimise! Kena ara belu sare ruamu lo akwamu kai akeu lo etia neka lulu lalemu. Po sepo antua peneka hoko abitike balaume eleki tamata makete esi lo akwaume kai esi kerimu loko otoi rebe asuka keu loko more.” Po ara lulu Au rame.

Yesuse Eni maka lulu rebe Iokini titinai

21:20-24

²⁰ Eleki kena Petruse ihali, iselu me muline Yesuse Eni maka lulu rebe Iokini titinaije ikeu lulusi. Ile mere rebe kena esi rue kane sakesa kena Yesuse isupu kerike nere, irue tehaike Yesuse kai itneu be, “Tuhane, sire rebe iriluke Ale ete tamata rebe esi suka bunu Alere?”† ²¹ Eleki kena Petruse iselu Yesuse Eni maka lulu mere, ibeteke loko Yesuse be, “Tuhane, tatike pine saisa eono kena ile meije?”

²² Yesuse Iombe, “Alulu Au. Anoake ebe make-taru yake. Sepo Au suka irue eti Au luake suike, mere arekwa roma mere mo.”

²³ Eleki lepate mere elei ete pusue Yesuse Eni maka lulu mere be Yesuse Eni maka lulu mere imata

---

† **21:20** Yoh. 13:25

moneka. Po Yesuse Ibeteke ete Petruse ele mere mo batuke Iombe, “Sepo Au suka kena irue eti Au luake suike mere arekwa roma mere mo.”

²⁴ Yesuse Eni maka lulu mere au. Au alenake yelu rebe Yesuse Ionoule. Kai au leki yelu rebe mei buku meije. Tamata esi rekwa be saisa rebe au betekele meru tinai.

Lepate mulini

21:25

²⁵ Kai yelu bokala lekwe rebe Yesuse Ionolu, po sepo leki pusulu sae kena sae hoko nusa meije esi otoi sae moneka kena tolai pusue buku rebe lekilu meru.

Janji beluke
New Testament in Alune

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Alune

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

Printed book ISBN 9786021954034

The New Testament

in Alune

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

b88c8b73-133b-5311-9e3f-c83ba2e2a72a